

Bundesministerium
des Innern

Tsiviilkaitse kontseptsioon (Saksamaa)

24.08.2016

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Tõlkimine saksa keelest eesti keelde on teostatud Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava projekti 2014-2020.12.02.005.01.15-0006 „Haldusvõimekus“ meetmest 12.2 "Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine" tegevusest 12.2.5 rakke- ja eksperdirühmad

Sisukord

Lühendite loetelu	4
1 Ajend ja eesmärk	7
2 Objekt	8
2.1 Tsiviilkaitse ülesanded ja kohustused	8
2.2 Riigi kohustused hädaolukorraks valmisolekul.....	10
2.3 Riigi täiendavad ülesanded.....	10
3 Raamtingimused.....	11
3.1 Julgeolekuraamistik ja raampõhimõtted.....	11
3.2 Riskid ja ohud	12
3.3 Töö hübriidohtudega.....	14
3.4 Ühiskondlik raamistik	15
4 Ühised põhimõtted.....	16
5 Riigi- ja valitsemisfunktsioonide jätkumine.....	17
6 Elanikkonna kaitse.....	19
6.1 Aluspõhimõtted ja strateegilised kaitse-eesmärgid.....	19
6.2 Eneseabi	22
6.3 Hoiatamine	22
6.4 Ehituslik kaitse	23
6.5 Tuleohutus.....	24
6.6 Evakuatsioon	24
6.7 Sotsiaalabi.....	25
6.8 Tervisekaitse.....	26
6.8.1 Üldpõhimõtted	26
6.8.2 Vabatahtlik meditsiiniteenistus.....	26
6.8.3 Haiglate hädaolukorras tegutsemise kavandamine	27
6.8.4 Meditsiinivahendite varud	28
6.9 CBRN-kaitse (kaitse KBRT puhul).....	28
6.9.1 Üldine	28
6.9.2 CBRN-tuvastamine (KBRT tuvastamine).....	30
6.9.3 CBRN (KBRT) korral saastatusest puhastamine.....	30
6.9.4 Isikukaitse	31
6.9.5 Kollektiivne kaitse.....	32

6.9.6	Tugevdamine CBRN (KBRN-i) suhtes	33
6.9.7	Tervishoiualane CBRN-kaitse (kaitse KBRT puhul)	33
6.9.8	Valmisolek radioloogiliseks hädaolukorraks	35
6.10	Tehniline abi	37
6.10.1	Inimeste ja vara päästmine	39
6.10.2	Hädaabi.....	39
6.10.3	Hädaolukorra järgne taastamistö.....	39
6.10.4	Juhtimistugi	40
6.11	Objektikaitse.....	40
6.12	Kultuuriväärtuste kaitse	41
7	Tarned.....	42
7.1	Aluspõhimõtted ja strateegilised kaitse-eesmärgid.....	42
7.2	Käitajatele esitatavad üldnõuded.....	44
7.3	Varustus joogiveega	46
7.4	Toitainetega varustamine hädaolukorras	47
7.5	Arstiabi tagamine	48
7.5.1	Ambulatoorse arstiabi tagamine	48
7.5.2	Statsionaarsed (häda korral) osutatavad teenused	48
7.5.3	Ravimid ja meditsiinivahendid	49
7.6	Post ja telekommunikatsioon, andmete säilitamine ja -töötlemine.....	49
7.7	Sularahaga varustamine	50
7.8	Jäätmekäitlus.....	52
7.9	Heitveekäitlus.....	52
7.10	Energiavarustus	53
7.10.1	Elektri ja gaasiga varustamine	53
7.10.2	Kütusega varustamine	55
7.11	Mobiilsus/liikumine	56
7.12	Tööstuskaupade tootmine ja jaotamine	57
7.13	Tööjõu vajadus	59
8	Relvajõudude toetus	60
9	Edasiarendus	62
9.1	Põhimõttelised nõuded	62
9.2	Viited dokumentidele ja järeelmeetmed	63
10	Kokkuvõte.....	66

Lühendite loetelu

ABC	aatomi-, bioloogiline ja keemiline
AEUV	Euroopa Liidu toimimise leping
AMG	Ravimiseadus
ApBetrO	apteekide haldamise eeskiri
B	bioloogiline
BBankG	Saksamaa Riigipanga seadus
BBK	Riiklik elanikkonna kaitse ja katastroofiabi amet
BBKG	Riikliku elanikkonna kaitse ja katastroofiabi ameti asutamise seadus
EdB	Saksamaa riiklikud raudteed
BfS	Saksamaa riiklik kiirguskaitse amet
BMI	Saksamaa siseministeerium
BMVg	Saksamaa kaitseministeerium
BMVI	Saksamaa liikluse ja digitaalse taristu ministeerium
BMWi	Saksamaa majanduse ja energia ministeerium
BSI	Saksamaa infoturbeamet
C	keemiline
CEP	Civil Emergency Planning (hädaolukordadeks valmisoleku planeerimine)
CRM	Crisis Response Measures (kriisiohje meetmed)
CBRN	keemilised, bioloogilised, radioloogilised ja tuumaintsidendid (CBRN)
EBV	naftavarude ühendus
EltsV	Määrus elektrivarustuse tagamise kohta
EnSiG	Energiaga varustamise seadus
EnWG	Energiamajanduse seadus
EU	Euroopa Liit
EUV	Euroopa Liidu leping
Euratom	Euroopa Aatomienergiaühendus
EVG	Toiduainetega varustamise seadus
GasLastV	Määrus gaasikoorma jaotamise kohta
GasSV	Määrus gaasiga varustamise kohta
IMK	Siseministrite ja liidumaade senati liikmete püsiv konverents
IT	Infotehnoloogia

KAEP	Haiglate hädaolukorra lahendamise plaanid
KAPIBw	Sõjaväe kriisidele reageerimise ja häire kava
KdB	Riigikaitse kontseptsioon
KFZ	Veoauto
KRITIS	Kriitilise tähtsusega taristud
KWG	Pangandusseadus
KZV	Tsiviilkaitsekontseptsioon MANV Suure hulga vigastatutega õnnetus
mSv	Millisiivert
N	tuuma-
NATO	Northistute Atlantic Treaty Organization (Põhja-Atlandi Allianss)
NCRS	Nato Crisis Response System (Põhja-Atlandi Allianssi ühine kriisireageerimissüsteem)
NDPP	Nato Defence Planning Process (Põhja-Atlandi Allianssi ühine kaitsekava)
PSA	Isikukaitsevahendid
PTSG	Posti ja telekommunikatsiooni tagamise seadus R radioloogiline
RKI	Robert Kochi Instituut
RRGV	Üldkaitse kontseptsioon (suunised üldkaitse kohta)
ZAPRL	Suunis tsiviilalaseks hädaolukorraks valmistumiseks
SGB	Sotsiaalseadustik
SSK	Kiirguskaitsekomisjon
StAN	Jõudude ja varustuse loend
THW	tehnilise hädaabiteenistuse riiklik asutus
THWG	tehnilise hädaabiteenistuse seadus
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon)
VerkLG	Liiklusvõimsuse seadus
VerkSiG	Liikluse tagamise seadus
WasSG	Vee tagamise seadus
WiSiG	majanduse toimimise tagamise seadus

WiSiV	määrus majanduse toimimise tagamise kohta
ZSKG	Riigi elanikkonna kaitse ja katastroofiabi seadus
ZUB	Riigi tsentraliseeritud toetusrühm (riiklik kriminaalpolitseiamet, riiklik kiirguskaitseamet ja Saksamaa politseiamet) kaitseks tõsiste tuumaohujuhtude puhuks

1 Ajend ja eesmärk

Tsiviilkaitse viimane valdkondadeülene uus kontseptsioon koostati 1995. aastal ja seda iseloomustas külma sõja lõppemise järgne julgeolekualase olukorra leevenemine. Riigi omanduses olevad tsiviilkaitsestruktuurid ja -organisatsioonid olid suures osas likvideeritud ja asendatud liidumaade katastroofikaitse ressurside (kaas-)kasutamiseks.

2001. aasta terrorirünnakute ja 2002. aasta suviste üleujutuste tulemusena leppisid riik ja liidumaad siseministrite ja liidumaade siseasjade senati liikmete alalisel konverentsil 2002. aastal kokku dokumendis „Elanikkonna kaitse uus strateegia“. Eesmärk oli pakkuda liidumaadele paremat riiklikku tuge (rahuaegseteks) katastroofiolukodadeks ja nende ohjamiseks valmistumisel. Seeläbi nihkus kese riigi tasandil tsiviilkaitse esmastelt kohustustelt põhiseaduse artikli 35 kohastele riigiasutuste koostöö ja katastroofiabiga seonduvatele täiendavatele kohustustele. Omal ajal ei nähtud vajadust konkreetselt tsiviilkaitsealaste kohustuste kohaste raampõhimõtete kaasajastamiseks.

Rohkem kui kümne aastaga on julgeolekupoliitiline keskkond pidevalt muutunud. Keskendumine liidumaade toetamisele ei tundu enam piisav. Kõik tsiviilkaitsealased kohustused vajavad vastutustundliku riigi tasandi julgeoleku tagamise raames vähemalt ühte tegelikku kontseptuaalset alust ja kavandatu elluviimist.

„Tsiviilkaitse kontseptsioon“ on kontseptuaalne alusdokument valdkonnaüleste riigi kohustuste täitmiseks tsiviilkaitse valdkonnas ja tsiviilelanikkonna hädaolukorraks valmisolekul. Kontseptsioon kirjeldab üksikute valdkondlike kohustuste vastastikkuseid seoseid ja põhimõtteid ning täpsustab nende kohustuste ülesehitust tulevikus. Süstemaatiliselt alt üles ja üldiselt eriosale suunatult moodustab tsiviilkaitse kontseptsioon riigi pädevusalas toimuvate edasiste tööde ja kavade aluse.

Sellest tulenevad muutuva julgeolekukeskkonna tõttu vajalike kohanduste raamid ja seeläbi sellest tulenevad nõuded riigi tsiviilkaitsele ja hädaolukorraks valmisolekule. Tsiviilkaitsega korralduse ja ülesehituse võimekusele suunatud nõuded peavad võimaldama edasiarendust, mille aluseks on normi ja tegelikkuse võrdlus. Selle kontseptsiooni täpsustamine ja täiendamine toimub järgnevate kontseptuaalsete ja strateegiliste dokumentidega. Seepärast on need täpsustused ja täiendused sõnastatud lühidalt ja üldiselt. Sellest on kaotatud üksikasjad ja täpsed kvantitatiivsed kirjeldused; need jäävad endiselt ülalnimetatud täiendavatesse ja täpsustavatesse dokumentidesse (raam-, eri-, valdkondlikud või suutlikkust sätestavad kontseptsioonid).

Tsiviilkaitse kontseptsioon on eraõiguslik vaste riigikaitse kontseptsioonile. Mõlemad dokumendid koos on alus üldkaitse raamsuuniste muutmisele.

2 Objekt

21 Tsiviilkaitse ülesanded ja kohustused

Võttes teadmiseks, et riigi territooriumi kaitse välisrännakute vastu ja kodanike kaitse on olulised riiklikud kohustused, on Saksamaa Liitvabariik omistanud kaitsekohustustele põhiseadusliku staatuse. Vastutusteadlik riiklik ennetuspoliitika ei saa eirata kaitsevõimet. Siia hulka kuuluvad riigikaitse ja tsiviilkaitse kui sama eesmärgi teenivad, samaväärsed, kuid organisatoorselt üksteisest sõltumatud osad üldkaitsest. Meie maa vastupidavuse tugevdamiseks on igal juhul vaja pidevalt ressursside ühist kasutamist edasi arendada.

Siinjuures toimub tsiviilkaitse edasi kehtiva õiguse ning olemasolevate rahvusvaheliste ja Euroopa õigusest tulenevate kohustuste ja pädevuste raames. Kaitse, sealhulgas tsiviilelanikkonna kaitse, osas on riigil põhiseaduse artikli 73 lõike 1 punkti 1 kohaselt

õigusloome ainupädevus. Üldkaitse alal valdkondlike kohustuste kavandamise ja rakendamise tegevad Saksamaa kaitseministeerium ja teised muude valdkondade esindajad omaalgatuslikult. Siseministeeriumi pädevus seisneb otseses vastutuses elanikkonna kaitse kohustuste eest ning tsiviilkaitse valdkondadeüleste juhtumite koordineerimises.

Tsiviilkaitse valdkonnas täidavad riiklikest seadustest tulenevaid ülesandeid (näiteks Saksamaa elanikkonna kaitse ja katastroofiabi seadus) liidumaade haldusasutused (riiklik haldusasutus, mis juhib riigi kohustuste täitmist liidumaade poolt) riigi nõudmisel, kui seda ei pea tegema riigile kuuluv haldusasutus (näiteks tehnilise hädaabiteenistuse seaduse kohaselt).

Sellistes õiguslik-organisatsioonilistes raamides on tsiviilkaitse kohustus kavandada, valmistada ette ja viia ellu kõiki tsiviilmeetmeid, mis on vajalikud kaitsevõime loomiseks ja säilitamiseks, sealhulgas elanikkonna hädaolukorraks valmisolek ja kaitse. Siia kuuluvad peamiselt

- riiklike ja valitsemisülesannete täitmise tagamine;
- elanikkonna kaitsmine kaitseolukorras ähvardavate ohtude eest (elanikkonna kaitse);
- elanikkonna, riigi- ja valitsemisorganite, elanikkonna kaitse ja riikliku hädaolukorraks valmisoleku osas pädevate asutuste ja kaitsejõudude varustamine vajalike kaupade ja teenustega;
- kaitsejõudude toetamine kaitsevõime ja tegutsemisvabaduse loomisel ja säilitamisel.

Kriisiolukorras üldühiskondliku tegutsemisvõime tugevdamiseks tuleb täiendavalt luua tõhusate struktuuriüksuste omavahelised seosed, suutlikkus ja kättesaadavus valdkondade, riikliku tasandi ja käitajate jaoks kriitilise tähtsusega taristute vahel.

22 Riigi kohustused hädaolukorraks valmisolekul

Üksikute üldhuviteenuste osas annab põhiseadus riigile õigusloomepädevuse (ainupädevus või konkureeriv pädevus):

- energiamajandus (põhiseaduse artikli 74 lõike 1 punkt 11);
- toiduga varustamine (põhiseaduse artikli 74 lõike 1 punkt 17);
- transporditeenuste toimimine (põhiseaduse artikli 73 lõike 1 punktid 6 ja 6a, artikli 74 lõike 1 punktid 21, 22 ja 23).
- post ja telekommunikatsioon (põhiseaduse artikli 73 lõike 1 punkt 7).

Nendes valdkondades võib riik sõltuvalt põhjusest reguleerida elanikkonna tarbimist ohu ja varustamishäirete korral (varustamist mõjutav kriisiolukord). Asjaomaste valmisolekut käsitlevate seaduste täideviimine on liidumaade regulaarne kohustus liidumaa haldustegevuse raames (näiteks toiduainetega varustamise seaduse kohaselt).

Lisaks on riigil õigusloomepädevus üldohtlike ja nakkavate haiguste vastaste meetmete reguleerimiseks (põhiseaduse artikli 74 lõike 1 punkt 19). Ka selles on asjaomaste seaduste täideviimine liidumaade enda kohustus.

23 Riigi täiendavad ülesanded

Rahuaegseteks katastroofideks valmistumise ja nende ohje alal on seadusloome ja haldustegevus liidumaade kohustus. Riigile kuuluvate tsiviilkaitse ja hädaolukorraks valmisoleku ülesanneteks olemasolevate ressursside piires võib neid kasutada liidumaade huvides täiendavalt ja väljaspool olemasolevaid struktuure põhiseaduse artikli 35 kohaseks vastastikuseks abiks ja katastroofiabiks. Arvestades subsidiaarsuse ja vabatahtlikkuse põhimõtteid on võimalik kasutada ka rahvusvahelist katastroofiabi kahepoolsete abistamislepingute alusel, ELi elanikkonna kaitse mehhanismi raames või ÜRO humanitaarabi. Subsidiaarsuse põhimõttest tulenevalt ei ole riigil katastroofiabi korral vaja võtta oma meetmeid.

3 Raamtingimused

3.1 Julgeolekuraamistik ja raampõhimõtted

NATO raames toimuv atlandiülene partnerlus on Saksamaa julgeoleku- ja kaitsepoliitika keskne alus ning seega ka Saksamaa ja tema liitlaste julgeoleku ja kaitse keskne alus. Vastastikkuse kaitse eesmärk on tagada või taastada kõigi liitlasriikide territoriaalne ühtsus ja poliitiline sõltumatus välissekkumisega relvastatud rünnakutest (või ka hübriidrünnakute) hoiatamise ja nende eest kaitsmise abil. Liitlasvägede kaitse on seepärast riigikaitse selle laiendatud tähenduses.

NATO lepingu artikli 5 kohaselt tekib vastastikkuse kaitse olukord, kui NATO liikmesriiki rünnatakse väljastpoolt. Selle tagajärjel on kõik teised liikmesriigid kohustatud abi osutama. Üksikud riigid otsustavad aga siiski ise, milliste meetmetega nad oma abi sisustavad. Asjaomased ettevalmistused on kestvate ühiste kaitsekavade objekt (NATO Defence Planning Process - NDPP).

Saksamaa lähtub ühises kaitseplaanis, sealhulgas tsiviilelanikkonnaga seonduvaks hädaolukorraks valmistumisel (Civil Emergency Planning - CEP), osalemisel poliitiliselt siduvatest kohustustest. Seega on NATO asjaomastel strateegilistel ja kontseptuaalsetel nõuetel mõju ka riiklikule suutlikkusele. Sellest tulenevad kavandamisnõuded mõjutavad kõiki valdkondlikke kavasad.

Liikmesriigid on kriisidele koordineeritud sõjalise ja tsiviilreaktsiooni huvides leppinud kokku ühises kriisidele reageerimise süsteemis (NATO Crisis Response System - NCRS) ja eelnevalt kehtestatud häiremehhanismides (Crisis Response Measures - CRM). Liikmesriigid vastutavad nende mehhanismide ülevõtmise ja rakendamise eest riiklikul tasandil.

Saksamaa kaitsejõudude kriisidele reageerimise ja häire kava on riikliku sõjalise situatsiooniplaneerimise alus. Sellega võetakse plaanipäraselt riigikaitse valdkonnas NCRS-i süsteem koos häiremehhanismidega üle Saksamaa sõjaväe riiklikku kriisireageerimis- ja häirekavasse ning see täiendab riigi enda mehhanisme. Seeläbi on võimalik Saksamaa sõjaväel reageerida situatsioonile vastavalt oma riiklike kohustuste piires. Saksamaa sõjaväe kriisireageerimis- ja häirekavade

häiremehhanisme võib käivitada sõltumatult NATO protsessidest. Nimetatud dokumendi koordineerimine on BMVg ülesanne.

Tsiviilelanike häirekava suunistega on hõlmatud kohustused, millega tuleb tegeleda hädaolukorras ja sõjaseisukorras ning mis on vajalikud tsiviilelanike kaitseks ja varustamiseks. See reguleerib ühtsete häireolukorda käsitlevate dokumentide ettevalmistamist kõigis asjaomastes tsiviilhaldusasutustes ning nende hoiatamise meetodeid. Nimetatud dokumendi koordineerimine on BMI ülesanne. Sõjalise ja tsiviilkriisi ennetamise ja sellega tegelemise omavahelise sõltuvuse tõttu tuleb Saksamaa sõjaväel ja ZAPRL-il omavahel kooskõlastada kriisireageerimis- ja häirekavad ning need peavad olema kasutatavad nii hädaolukorras ja sõjaseisukorras kui vastastikkuse abi korral (NATO lepingu artikkel 5).

NATO kõrval annab Saksamaa julgeoleku- ja kaitsepoliitika kujundamisele ja rakendamisele olulised raamid ka EL. Euroopa Liidu lepingu artikli 42 lõike 2 kohase abistamistingimuse kohaselt on liikmesriigid kohustatud aitama ja toetama oma võimaluste piires liikmesriiki, mille territooriumil toimub relvastatud rünnak. See võib hõlmata tsiviilõiguslikku ja sõjaväelist tuge. Iga liikmesriik otsustab ise oma pakutava toetuse liigi ja mahu. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 lõike 2 kohane solidaarsustingimus reguleerib samalaadselt terroristliku rünnaku ja katastroofi juhtumeid.

32 Riskid ja ohud

Arvestades, et sõjalist kaitset ja tsiviilkaitset ei saa eraldada, on kavade ühiseks aluseks riskide ja ohtude kooskõlastatud teadvustamine. Sõjalise ohu hindamine on BMVg esmane ülesanne. Tsiviilkaitse kavad on sellele hinnangule üles ehitatud.

KZV järgib seepärast Saksamaa riigivalitsuse hinnangut ohtudele, mis on kirjeldatud dokumendis „ 2016. aasta julgeolekupoliitika ja riigikaitse tuleviku valge raamat“. Valges raamatus on raskuspunkt muutunud julgeolekukeskkonnal ning sellest tulenevatel riikliku ja vastastikkuse kaitse väljakutsetel. Sealjuures on riigikaitse puhul pööratud erilist tähelepanu hübriidohtudele nii riiklike kui valitsusväliste osalejate poolt. Tsiviilkaitse ülesanne on suunata kaitse nendele uutele ohtudele, kuid sealjuures mitte jätta tähelepanuta oma klassikalisi riikliku ja vastastikkuse kaitse kohustusi.

Kaasaegsete taristute haavatavus ja kaasaegse ühiskonna sõltuvus ressurssidest pakuvad mitmeid ründevoimalusi. Massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide levik, terroristlike vahenditega konfliktide tekitamine ja rünnakud küberruumis võivad osutada otseseks ohuks Saksamaale ja tema liitlastele. Kokkuvõttes on oodata, et sise- ja välisjulgeoleku koosmõjud kasvavad jätkuvalt.

Riigi tasandi valdkonnad keskenduvad tsiviilkaitse alal kirjeldatud rünnakuvahenditele ja -sihtmärkidele vastavalt kavades nimetatud järgmistele ohtudele:

- tavapäraste relvade kasutamine;
- keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainete (CBRN-ohud) kasutamine;
- massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide kasutamine;
- küberrünnakud;
- kriitilise tähtsusega taristute töö lakkamine või häire nende töös;

Hübriidrünnakute puhul tuleb arvestada järgmistele eripäradega:

- avalike ja varjatud rünnakute mitmekesisus;
- tavapäraste ja mittetavapäraste jõudude/oskuste segu;
- sõjaliste ja tsiviilrelvade segu;
- keskendumine haavatavatele struktuuridele kui rünnakusihhtmärkidele;

- ülevaate puudumine võimalikest kahjude tekkimise stsenaariumitest;
- raskused teadlikkuse ja liigitamisega;
- lühikesed või täielikult puuduvad eelnevad hoiatused.

33 Töö hübriidohtudega

2015. aasta detsembris kinnitasid NATO-riikide välisministrid hübriidsõja meetoditega võitlemise strateegia. Selle kohaselt on eelkõige vaja tagada järgmised põhisuutlikkused:

- riigi- ja valitsemisfunktsioonide jätkumine;
- vee ja toiduainetega varustamine;
- energiavarustus;
- sideteenuste tagamine;
- transporditeenuste tagamine;
- töö pagulaste voo ja elanikkonna liikumistega;
- paljude kannatanutega õnnetusega tegelemine.

2016. aasta veebruaris võttis NATO Põhja-Atlandi Nõukogu vastu selle juurde kuuluva rakenduskava; NATO-riikide kaitseministrid võtsid selle teadmiseks. Juhised tsiviilelanikkonna hädaolukorraks valmisoleku kohta (Guidelines on Civil Preparedness) on ettevalmistamisel ning nendega arvestatakse riiklikes kavandamisprotsessides.

Paralleelselt lisati EL tasandil kooskõlastatud meetmed hübriidohtudega tegemiseks. Euroopa komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja andsid 6. aprillil 2016 ühisteate hübriidohtudega võitlemise kohta („Joint Framework on countering hybrid threats - a European Union response”, JOIN(2016) 18 final). Selle kohaselt on vaja terviklikku lähenemist, mis võimaldab Euroopa Liidul kooskõlastatult liikmesriikidega kaitsta end esmajoones hübriidohtude suhtes luues sünergia kõigi asjaomaste vahendite vahel ja edendades tihedat koostööd kõigi asjaomaste osalejate vahel. Meetmed tuginevad olemasolevatel strateegiatel ja sektoripõhistel meetmetel, mille eesmärk on julgeoleku suurendamine (näiteks Euroopa julgeoleku tegevuskava, Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia ning Euroopa energiajulgeoleku strateegia). Kavandatav strateegia keskendub järgmistele elementidele:

- teadlikkuse parandamine hübriidohtude osas;
- vastupidavuse tugevdamine;
- ennetuse, kriisidele reageerimise ja taastamise tugevdamine;
- NATO-ga koostöö parandamine hübriidohtude eest kaitsmisel.

Nõukogu väljendab heameelt 19. aprilli 2016. aasta ühisteavituse ja järelduste osas („Council Conclusions on Countering Hybrid Threats“, dokument nr 7928/16) ning soovitas kontrollida kavandatud meetmeid. 8. juulil 2016. aastal allkirjastasid NATO ja EL Varssavis NATO tippkohtumise eel NATO ja EL-i ühisdeklaratsiooni, mille kohaselt tuleb kehtestada intensiivsema koostöö uus peatükk eelkõige hübriidohtude täiendava ohje osas.

Hübriidohtusid iseloomustab eelkõige suunatus sõja ja rahu vahelise piiri hägustamisele, sest kasutatakse tavapäraseid ja moonutatud vahendeid. Hübriidohtude puhul on riigi tsiviilkaitse erilised väljakutsed seotud sellega, et riiklikud osalejad saavad asjaomastest tegudest teada ja sellele reageerida hilinemisega. Seni, kui hädaolukord, sõjaseisukord või vastastikkuse abi olukord ei ole formaalselt kindlaks tehtud, on liidumaadel pädevus ohu ja olukorraga võitlemiseks. Sel taustal jäävad riigi toetusmeetmed liidumaadele piiratuks ja erinevad õiguslikud meetmed kasutamata. Nii võivad tekkida olukorrad, millega võitlemisel põrkutakse vajalike vahendite kättesaadavuse piiratusele.

34 Ühiskondlik raamistik

Saksamaal on vabatahtlikul kaaskodanike kaitsel pikad traditsioonid. Ühiskonnas on sügavalt juurdunud elanikkonna kaitses ja katastroofiabis kaasabi osutavad avalik-õiguslikud asutused ja eraõiguslikud organisatsioonid. Väljaõppe saanud abistajatel tehnilises hädaabiteenistuses, vabatahtlikes tuletõrjeüksustes, korraldusüksustes (madalama astme katastroofile reageerivad asutuse vabatahtlikud üksused) ning viies suuremas abiorganisatsioonis (Töölis-Samariitlaste Liit, Saksamaa Elupäästeühing, Saksamaa Punane Rist, Johanniidide ordu õnnetusabiorganisatsioon ja Malta Ordu abiteenistus) on elanikkonna hulgas kõrge maine. Nende kaasatus tähendab omanäolist kodanike osalemise vahendit, sest elanike jaoks on nende teenused vabatahtlikud, tasuta ja neid pakutakse siduvalt riiklike üldhuviteenuste tagamise raames.

Arvestades demograafilisi arenguid ei saa pikas perspektiivis siiski välistada tagasiminekut vabatahtlike jõudude osas ja vabatahtlikult kanda võetud süsteemi suutlikkuse osas. Seepärast on juba praegu vaja hoolitseda süsteemi koormuse vähendamise eest sellega, et tugevdatakse kogu elanikkonna omavastutust ja enesekaitsevõimet.

Omavastutuse mõistliku rakendamise eeldus on asjaomased teadmised olulistest riskidest, võimalustest ja riigi suutlikkuse piiridest ning vajalik enesekaitse- ja omaabivõime. Selleks on vaja kõike hõlmavat riskikommunikatsiooni: riigi ja liidumaade ennetav teabestrategia peab võimalikeks kriisilukodeks valmistama ette elanikkonda, huvigruppide esindajaid, asjatundjaid, meediat, kriitilise tähtsusega taristute käitajaid ning poliitiliste otsuste eest vastutavaid isikuid. See järgib eesmärki selgitada nimetatud sihtrühmadele võimalike riskide ja ohtude osas nende võimalikke tagajärgi riigile ja elanikkonnale ning vastumeetmete kavandamist ja kaitsevõimalusi ning kutsuda üles valmisolekuks.

Avatud ühiskondlik diskursus on eeldus ühise arusaama saavutamiseks riigi pakutavate valmisoleku ja ettevalmistuse meetmete mahu ja piiride osas.

4 Ühised põhimõtted

Tsiviilkaitsekohustuste kohta kehtestatakse strateegilised kaitse-eesmärgid edasiarenduse eesmärgi ja lähtepunktina vajaliku ja olemasoleva võrdluse abil. Neid kaitse-eesmärke rakendatakse tegevusvaldkondade määratlemise ja eesmärgi saavutamiseks vajalike planeeritavate ja ettevalmistavate meetmete kehtestamise kaudu.

Võetavate meetmete liik ja intensiivsus on suunatud nende proportsionaalsusele. Kui erinevaid meetmeid on vaja prioriseerida, siis toimub see riskihindamise alusel.

Tsiviilkaitsekavad ja -ettevalmistused ehitatakse võimalusel üles rahuaegse kriisiohje kavadele ja ettevalmistusele. Vältida tuleb topeltstruktuure. Teisest küljest tuleb kriisi puhuks hoida alles taastamisorganisatsioon koos piisavate tagavaradega (näiteks

sõltumatud teabevahetusvahendid).

5 Riigi- ja valitsemisfunktsioonide jätkumine

Kriisi- ja kaitseolukorras tuleb tagada, et õigusloome, riigivalitsemine ja avalik haldus ning õigusmõistmine toimivad jätkuvalt. Rahuajal pädevad liidumaade ja riigi asutused peavad hädaolukorras ja sõjaseisukorras jätkuvalt tagama esmajoones avaliku julgeoleku ja korra säilimise. Lisaks on vaja rakendada meetmeid riigisiseseks riski- ja kriisijuhtimiseks. Põhiseadus reguleerib hädaolukorra ja sõjaseisukorra kui eriolukorra puhul kohaldatavate erinõuete põhimõtteid.

Kaitseolukorras lähevad hädaolukorda käsitlevate sätete kohaselt (eelkõige põhiseaduse artiklid 115a kuni 115l) föderaalses süsteemis kohustused ja pädevused üle riigile, liidumaa piires muudele organitele (kaitsejõudude juhtimine liigub kaitseministrilt liidukantslerile) ja lisatakse uusi organeid (eelkõige ühiskomisjon kui täiendav õigusloomeorgan). Seepärast võib olla vaja organite ja ametiasutuste töökorraldust muuta organisatoorselt, koosseisult ja funktsionaalselt vastavalt muutunud raamtingimustele.

Riik ja liidumaad valmistavad ette kavad, millega tagatakse tsiviilkaitsemeetmete koordineeritud ja õigeaegne rakendamine tsiviilvaldkonna häirekava suunistega kehtivas redaktsioonis. Neid tuleb rakendada vastavalt vajadusele ja kohendada olemasolevatele struktuuridele.

Tsiviilvaldkonnas on teavitamise ja olukorra hindamise raames osalevatel ametiasutustel erinevad haldustasemed, mille abil saadakse ja edastatakse riigivalitsemiseks vajalikku teavet. See toimub dokumendi „Suunised kriisi- ja kaitseolukorras tsiviilvaldkonnas teavitamise ja olukorra hindamise kohta (teavitamissuunised)“ hetkel kehtiva redaktsiooni nõuete kohaselt.

Selleks, et tagada riigiorganite ja haldusasutuste nõuetekohane tegutsemine tsiviilkaitstes, järgivad nad oma vastutusalas järgmisi strateegilisi kaitse-eesmärke:

- organisatoorse toimepidevuse tagamine;
- isikliku toimepidevuse tagamine;
- sidevõime tagamine;
- tehnilise toimepidevuse tagamine;
- majutuse ja töötajate kaitse tagamine.

Selleks, et olla valmis töövõime tagamiseks vajalike taristute peatumiseks, on vaja võtta meetmeid kommunikatsioonivõime ja tehnilise töövõime ning info- ja kommunikatsioonitehnika töö tagamiseks. Riigihaldusesse kuuluva IT-turbe puhul on sealjuures määravad eelkõige Saksamaa infoturbeameti miinimumstandardid (BSI seaduse § 8 lõige 1). Täiendavalt tuleb kontrollida, kas tehniline taristu võib kujutada endast rünnaku sihtmärki ja on vaja võtta täiendavaid kaitsemeetmeid või rajada varusüsteeme. Lisaks tuleb kontrollida tööohutuse ja tuleohutuse meetmeid ning suuniseid ametiasutuste omakaitse kohta.

Riigikaitse funktsioone täitvad riigiorganid peavad olema sellise ülesehitusega, et nende kohustusi saaks takistamatult edasi täita. Selleks tuleb võtta ehituslikke ja tehnilisi erikaitsemeetmeid. Kui kohustus on teenistuskohal, siis on vaja võtta meetmeid, et viia ametivõimu kohustuste täitmine teise kaitstud kohta (asendusasuukoht) üle.

Riigi tasandil võetakse vastu „Hädaolukorras ja sõjaseisukorras riigi ja valitsemisfunktsioonide säilitamise kontseptsioon“. Sellel alusel kontrollivad kõik riiklikud organid ja haldusasutused meetmeid oma tegevusvõime tagamiseks ning võtavad meetmeid omal vastutusel.

6 Elanikkonna kaitse

6.1 Aluspõhimõtted ja strateegilised kaitse-eesmärgid

Elanikkonna kaitse alus on elanikkonna suutlikkus ennast ise kaitsta ja (ka vastastikku) aidata seni kui kvalifitseeritud ja reeglina riiklikult korraldatud abi jõuab kohale. Riiklik abisüsteem tugineb vabatahtlike tuletõrjeüksuste, THW, korraldusüksuste ja osalevate abiorganisatsioonide (Töölis-samariitlaste Liit, Saksamaa Elupäästeühing, Saksamaa Punane Rist, Johanniidide ordu õnnetusabiorganisatsioon ja Malta Ordu abiteenistusel ning vajadusel liidumaa õiguse kohased katastroofi korral abi osutavad organisatsioonid) abisuutlikkusele. Vabatahtlik töö moodustab süsteemi aluse ja selgroo. Kutselised päästejõud tugevdavad süsteemi.

Riik saab elanikkonna kaitse eesmärgil avaliku halduse teel juurdepääsu liidumaade abisuutlikkusele, et tagada üldine mittepoltseiline kaitse ohtude ja katastroofide suhtes. See täiendab ja tugevdab elanikkonna kaitsega seonduvat potentsiaali ja annab seega panuse ohtude vastase kaitse ja abistamise ühise võrku (integreeritud abisüsteem). Riikliku elanikkonna kaitse ja katastroofiabi ameti ning THW riikliku asutuse ressursse tugevdavad eelkõige liidumaade tagavarad. Lisaks pakub riik eelkõige täiendavat varustust ja väljaõpet.

Täiendava varustuse puhul tuleb lähtuda vajalikest suutlikkustest, mille täpne sisu tuleb täpsustada koostöös liidumaadega üksikutes raamkontseptsioonides. Erinevatest suutlikkust käsitlevatest kontseptsioonidest tuleb arendada uus kõikehõlmav elanikkonna kaitse täiendava varustuse riiklik kontseptsioon.

Täiendav varustus moodustatakse liidumaade omaenda jõupingutuste ja ressursside baasil ning selle puhul võetakse arvesse teavet liidumaade katastroofiabi võimaluste kohta ja elanikkonna kaitseks oluliste ohtude võimaluste kohta. Selle teabe saamiseks esitatakse regulaarseid järelepärimisi.

Kui riik täiendab liidumaade suutlikkust täiendava varustuse andmisega, siis peavad liidumaad tagama selle riigilt saadud varustuse paigutamisel liidumaasiseselt eesmärgipärased kasutusvõimalused. Võimalusel tuleb kohapeal päästejõude tehnilise varustusega toetada ja koormust vähendada.

Alternatiivselt võivad liidumaad elanikkonna kaitseks tsentraliseeritud hangete ja riigile varustuse saamise asemel ise detsentraliseeritud hankeid kasutada ja nõuda riigi kohustuste täitmise raames eesmärgipäraste kulude hüvitamist. Sellele vastupidiselt peab liidumaadel olema võimalus vajadusel osaleda riigi tsentraliseeritud hangetes.

Riik rakendab elanikkonna kaitseks täiendavaid väljaõppemeetmeid. Sealjuures on tegemist halduslike ja poliitiliste otsuste tegemise eest vastutavate isikute, juhtide, spetsialistide ja info saajate koolitamisega. Selleks kasutatakse riigile kuuluvaid väljaõppe- ja täiendõppeasutusi (näiteks kriisijuhtimise, hädaolukordade kavandamise ja elanikkonna kaitse akadeemia) või rahastab riik kohapealseid väljaõppe- ja täiendõppemehhanisme.

Riik järgib elanikkonna kaitses riigi elu ja kehalise puutumatus kaitse kohustust (põhiseaduse artikli 2 lõige 2 esimene lause) ja kohustust osutada sotsiaalliigipõhimõtte (põhiseaduse artikli 20 lõige 1) kohaseid üldhuviteenusid, millel on järgmised kaitse-eesmärgid:

- elanikkonna/üksikisiku ellujäämise tagamine ning
- eluks ja kaitseks oluliste asutuste ja seadmete toimepidevuse säilitamine.

Lisaks on elanikkonna kaitse üks strateegiline eesmärk ka meie ühiskonna kultuurilise identiteedi säilitamine (vt selle kohta lõige 6.12).

Neid kaitse-eesmärke realiseeritakse tegevusvaldkondade ja kaitsevõimete loendi koostamisega. Loetelu täielikkust ja kehtivust kontrollitakse regulaarselt võrdlevate stsenaariumite alusel. Selleks luuakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“. Sellest lähtutakse kavandamise mahtude puhul kvantitatiivsete järelduste tegemiseks.

Üksikud suutlikkused peavad olema võimalikult vabalt kombineeritavad ja moodulipõhiselt kavandatud ning paigutatud kogu riigi territooriumit katvalt või olema kiirelt ümberpaigutatavad. Neid tuleb jooksvalt kohandada vastavalt tehnika arengule; arvesse tuleb võtta uurimistulemusi.

Vajaduspõhiselt peab olema kättesaadav järgmine oskusteave:

- omaabi;
- hoiatamine;
- ehituslik kaitse;
- tuleohutus;
- evakueerimine/jaotamine;
- sotsiaalabi;
- tervisekaitse;
- kaitse keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumasündmuste mõju eest (CBRN-kaitse);
- tehniline abi;
- objektikaitse;
- kultuuriväärtuste kaitse.

62 Eneseabi

Kogu riigi elanikkonnal peavad olema põhiteadmised ja põhioskused järgmistes valdkondades:

- ohutu viibimine ohuolukorras;
- käitumine CBRN-sündmuste korral;
- omavarustatus;
- esmaabi;
- tulekustutus.

Need teadmised ja oskused omandatakse sobivate teabe- ja koolitusmeetodite abil. Riik täiendab liidumaade asjaomaseid meetmeid vastavalt vajadusele. Selleks luuakse koostöös liidumaadega omakaitse raamkontseptsioon.

63 Hoiatamine

Varasemad hoiatamissüsteemid/-protsessid on:

- ohtude ja eriohuolukordade kindlakstegemine kaitseolukorras koostöös teiste osalevate ametiasutustega ning EL-i ja NATO tsiviil- ja militaartenistustega;
- hindamine ja otsuste tegemine hoiatamise meetmete käivitamise tagamiseks.

Õigeaegne hoiatamine on eeldus varajasele mõõdukate omakaitsemeetmete võtmisele. Seepärast on riigil oluline ülesanne hoiatada inimesi usaldusväärset, õigeaegset ja vajadusel kogu maal ning anda meile asjaomaseid käitumissoovitusi. Selleks on riigil olemas kogu riiki hõlmav elanikkonna hoiatamise süsteem. Hoiatused edastatakse hoiatuse saajatele keskjaamast kiiresti ja turvaliselt (näiteks raadio, televisioon, interneti- ja telekommunikatsiooniteenuse pakkuja, Saksamaa Raudtee AS (Deutsche Bahn AG)); nemad edastavad teate viivitamatult elanikkonnale, hoiatusvahenditesse (näiteks sireenid) ja teabevahetussüsteemidesse (näiteks mobiiltelefonid). Need peavad paralleelselt jõudma võimalikult paljude infokanalite kaudu maksimaalselt paljude elanikeni ja andma olemasolevatele hoiatuste saajatele hoiatusest märku (äratusefekt) ning liidumaade ja kohalike omavalitsuste hoiatussüsteemid tuleb omavahel ühendada ja neid koostoimes kasutada. Elanikkonna kaitse ja katastroofiabi eest vastutav isik peab kõiki oma vastutusalas olemasolevaid hoiatus- ja infosüsteeme saama samaaegselt käivitada (mitme kanali süsteem).

Hoiatussüsteemi suutlikkuse osad on

- hoiatuste ja käitumissoovituste kiire edastamine ning
- häire õigeaegne lõpetamine.

Põhisüsteemi tuleb jooksvalt tehniliselt edasi arendada. Kaasatud hoiatuste saajate ring peab olema vajadusepõhise ülesehitusega. Kaasatud hoiatamisvahendite ringi tuleb vajadusepõhiselt laiendada ja kaasajastada.

Hoiatamise struktuurid ja meetodid peavad tavapäraselt olema kaasatud harjutustesse (riik, EL, NATO), et neid katsetada ja optimeerida.

Riiklik hoiatamissüsteem kuulub elutähtsate ja kaitseks vajalike rajatiste hulka. Selle toimepidevus tuleb tagada tehniliste ja töökorralduslike tagavarade abil analoogselt riigi- ja valitsemisfunktsioonide säilitamisele 5. jao kohaselt.

Ruumiliselt piiratud teabe jaoks sobivad analoogsete vahendite tagavarad (näiteks valjuhääldid).

64 Ehituslik kaitse

Omakaitse raames kasutatakse elanikkonna kaitsel olemasolevaid ehitisi füüsiliseks kaitseks (kate) ja kaitseks CBRN-ainetega saastamise eest. Meetmed, millega tugevdada elu- ja äriruumide struktuuri, on riigi poolt antud soovitusel, nõude või kohustusena. Kogu riigi territooriumil avalike kaitserajatiste rajamine ei ole seevastu teostatav ja sobib piisava kaitsemõju saavutamiseks vaid väga piiratud ulatuses arvestades nende sündmuste lühikest või olematut ettehoiatamisaega.

Ka elutähtsate ja kaitseks vajalike rajatiste olemasolu ning kultuuriväärtuste kaitse puhul soovitab, nõuab või kohustab riik kasutada ehituskonstruksioonide tugevdamist (eelkõige ekstreemsete ülidünaamiliste koormuste suhtes, mis tekivad näiteks plahvatuste ja relvade mõjul), ning õhukaitsemeetmeid CBRN-ohude vastu.

65 Tuleohutus

Liidumaa õiguse kohaselt katastroofiabi osutavad asutused ja tuletõrjeüksused täidavad elanikkonna kaitse juhtumite korral tulekaitseülesandeid. Siia kuuluvad

- kahjutulega võitlemine ja
- suurte vahemaade taha suurte koguste kustutusvee toimetamine.

Riik loob selleks koostöös liidumaadega elanikkonna kaitseks tulekaitse raamkontseptsiooni ja täiendab selle alusel liidumaade ettevalmistust ja suutlikkust täiendava varustuse ja väljaõppega.

66 Evakuatsioon

Liidumaad on suuremahuliste evakuatsioonide puhuks leppinud tuumajaama kahjujuhtumi näitel kokku dokumendis „Evakuatsioonimeetmete kavandamise ja rakendamise raamsoovitused, sealhulgas laiendatud piikonna evakueerimine“ ja leppinud täiendavalt kokku majutuse 1% elanikkonna jaoks (IMK 11.-12. detsembri 2014. aasta otsus). Selle alusel kavandatakse ja valmistatakse ette suuremahulisi evakuatsioone.

Evakuatsiooni suutlikkuse osad on:

- liikluse juhtimine;
- transport ja transpordivahenditega kindlustamine;
- eriotstarbeliste organisatsioonide (näiteks haiglad, karistusasutused, psühhiaatriaiglad, vanadekodud ja hooldusasutused) ja abi vajavate inimeste evakueerimine;
- jaotamine, registreerimine ja koondamine;

- julgeoleku ja korra tagamine.

Riik loob koostöös liidumaadega liidumaadeülese evakueerimise raamkontseptsiooni ja täiendab selle alusel liidumaade valmisolekut ja suutlikkust täiendava varustuse ja väljaõppe pakkumisega.

Evakueeritute majutamine sihtkohas on seega sotsiaalabi pakkumise suutlikkuse objekt, mida kirjeldatakse järgmises jaos. Neile arstiabi pakkumine toimub tervisekaitsealase suutlikkuse raames jaos 6.8 kirjeldatud viisil. Selleks on vaja kavade omavahel ühendada.

6.7 Sotsiaalabi

Liidumaadel on katastroofiabi osutamiseks olemas sotsiaalabiüksused. Need abistavad suurõnnetuste või ohuolukordade korral inimesi, kes on nende sündmuste tõttu hädta sattunud. Erinevalt meditsiiniüksustest hoolitsevad sotsiaalabiüksused vigastamata ja vajadusel ka vigastatud inimeste eest alles pärast seda, kui pääste- ja meditsiiniüksused on oma tegevuse lõpetanud.

Sotsiaalabi suutlikkuse hulka kuuluvad eelkõige:

- hädaolukorras kasutatavate majutuskohtade loomine ja käigus hoidmine;
- sotsiaalhoolduseks kohtade loomine ja käigus hoidmine;
- Täiendava haldusliku ja psühhosotsiaalse hädaabi raames peamise sotsiaalabi osutamine ja teavitamine;
- eriti abi vajavate inimeste juhendamine (näiteks vanemad inimesed, puuetega inimesed, väikelaste vanemad, saatjateta alaealised);
- isikute registreerimine, dokumenteerimine ja nõuded otsimisega tegelevatele teenistustele.

Liidumaad on leppinud kokku tagada majutusvõimalused 1%-le asjaomase liidumaa elanikkonnast. Riik loob koostöös liidumaadega sotsiaalabi kontseptsiooni ja täiendab selle alusel liidumaade ettevalmistust ja suutlikkust täiendava varustuse ja väljaõppega. Kavandatavad mahud leitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel. Lisaks loob riik psühhosotsiaalse kriisijuhtimise raamkontseptsiooni.

6.8 Tervisekaitse

6.8.1 Üldsätted

Liidumaa õiguse kohaselt pädevad ametivõimud kavandavad täiendavaid meetmeid elanikkonna kaitse juhtumi puhul kohaldavaks elanikkonnale tervishoiuteenuste pakkumiseks. Riik täiendab liidumaade meetmeid arvestades elanikkonna kaitse erinõudeid suure hulga vigastatutega juhtumitele. Selliste massiõnnetuste ohje puhul tuleb esmajoones tagada järgmised suutlikkused:

- vabatahtlik meditsiiniteenistus (haiglaeelne abi);
- haiglate hädaolukorrad (kliiniline abi);
- meditsiinivahendite tagavarad (ravimid ja meditsiinitooted);

Riik loob selleks koostöös liidumaadega suure hulga vigastatuga juhtumite raamkontseptsiooni ja täiendab selle alusel liidumaade ettevalmistust ja suutlikkust täiendava varustuse ja väljaõppega. Siinjuures on vaja püüda liidumaasiseselt ühtlustada haiglaeelset ja kliinilist abi ühenduskohti ning suure hulga vigastatutega õnnetuste kliinilist juhtimist.

6.8.2 Vabatahtlik meditsiiniteenistus

Liidumaadel on katastroofiabi osutamiseks olemas vabatahtlikud esmaabirühmad, mis täiendavad meditsiinilist päästeteenistust. Need abistavad suurõnnetuste või ohuolukordade korral inimesi, kes on seeläbi vigastatud või haigestunud. Vigastamata asjaosalistega tegelevad sotsiaalabiüksused.

Vabatahtlik meditsiiniteenistus tegeleb haiglaeelse abiga. See hõlmab kõiki vigastatute või haigete tervise kaitseks vajalikke meetmeid vigastuse saamise/haigestumise kohas kuni inimene antakse üle meditsiinilist abi pakkuvale üksusele. Selle kohustuste hulka kuuluvad eelkõige:

- meditsiinipunktide rajamine ja käigus hoidmine;
- haiglaeelne uuring;

- patsientide transport;
- ühe või mitme patsientide paigutamiseks mõeldud koha rajamine ja käigus hoidmine;
- ühe või mitme õnnetuse korral abi osutamiseks mõeldud koha rajamine ja käigus hoidmine;
- psühhosotsiaalse hädaabi meetmed ja osutamine;
- registreerimine ja dokumenteerimine ning nõuded otsinguid tegevatele teenistustele.

Riik täiendab liidumaade vabatahtlikke meditsiiniteenistusi varustuse ja väljaõppega, näiteks ühiskasutuses olevate kogu liidumaad hõlmavate meditsiiniüksuste rajamise korral. Kavandatavad mahud leitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel.

6.8.3 Haiglate hädaolukorra lahendamise plaanid

Liidumaad tagavad elanikkonnale piisavate haiglate olemasolu. Liidumaa haiglaid käsitlevate seaduste kohaselt peavad üksikud asutused tegema ettevalmistusi ravimahtude vajaduse suurenemiseks rahuaegsete katastroofide puhuks. Suure hulga vigastatutega massiõnnetuste korral peavad haiglad suutma pakkuda kliinilist abi suuremale hulgale patsientidele. Koostöös liidumaade tervishoiuasutustega tuleb tagada asjaomaste haiglate häirekavade korralduslike meetmetega piisav abi- ja vastuvõtuvajaduste katmine (liidumaaüleselt). Siinjuures on tegemist meetmetega, mis lähtuvad jaos 7.2 kirjeldatud tööprotsesside paindlikuks kujundamises vajalikest nõuetest, millega tagatakse abi osutamine.

Haiglate häire- ja rakenduskavade sisu hõlmab eelkõige:

- organisatsioonispetsiifilise riskianalüüsi koostamist;
- kindlaks tehtud riskide osas ettevalmistusmeetmete väljatöötamist;
- töökorralduslikud reeglid, näiteks häire andmine, operatsiooni alustamine, uuringud, teabevahetus,
- väljaõpe;
- harjutused.

Riik loob koostöös liidumaadega üksikutele organisatsioonidele abiks ja käitumisjuhisteks „Haiglate häire- ja rakendamiskavade koostamise käsiraamatu“, et

edendada ühtset, tõhusat ja täielikku tööd.

Samal ajal kontrollib riik koostöös liidumaadega, kuidas luua lühiajaliselt tihedalt asjaomaste haiglate kohta andmete kogumise suutlikkust nii haiglaeelsete kui kliiniliste huvitatud osapoolte jaoks. Siia hulka kuuluvad eelkõige

- voodite kasutamine (näiteks üksikud päevad) eraldi funktsioonide kaupa;
- kriitilise tähtsusega haiglate valdkondade (näiteks vastuvõtt hädaolukorras, opereerimissaal, intensiivravi osakond) toimepidevus;
- eriressursid (näiteks voodikohad raskete põletushaavadega vigastatutele);
- isolaatorid.

Vajadust täiendavate meditsiiniabiasutuste järele kontrollitakse dokumendi „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ kohaselt.

6.8.4 Meditsiinivahendite varud

Liidumaad võtavad meetmeid, mille abil katta rahuajal suurte hulga vigastatutega õnnetuste korral meditsiiniabiasutuste suurem meditsiinivahendite (ravimid ja meditsiinitooted) vajadus. Riik täiendab liidumaade meditsiinivahendite tagavarasid täiendavate elanikkonna kaitseks mõeldud meditsiinivahendite komplektidega. Riigi meditsiinivahendite komplektide koguse, asukoha ja sisu osas lähtutakse loetelust „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ ja neid muudetakse jooksvalt. Meditsiinivahendite komplektid peavad olema kasutatavad haiglaeelsetes etapis.

6.9 CBRN-kaitse (kaitse KBRT puhul)

6.9.1 Üldist

Liidumaad võtavad meetmeid CBRN-kaitseks rahuaegsete kahju puhuks. Riik täiendab liidumaade meetmeid arvestades erinõudeid CBRN-kaitsele elanikkonna kaitses.

Keemiliste (C), bioloogiliste (B), radioloogiliste (R) ja tuuma-(N) kahjude ohjamiseks tuleb tagada järgmised suutlikkused:

- CBRN-tuvastamine (KBRT tuvastamine)
- CBRN (KBRT) korral saastatusest puhastamine
- isikukaitse;
- kollektiivne kaitse;
- tugevdamine CBRN (KBRN-i) suhtes
- tervishoiualane CBRN-kaitse (kaitse KBRT puhul)
- kaitse radioloogilise hädaolukorra puhul (sealhulgas kaitse tuumaõnnetuse puhul).

Siinjuures tuleb arvestada dokumendi „CBRN-kaitse (ABC-kaitse) raamkontseptsioon elanikkonnakaitses“ (5. märtsi 2014 redaktsioon) nõudeid ja neid on vaja edasi täpsustada selliselt, et kogu riigis rakendatakse ühtseid kontseptsioone/rakendustaktikaid iga suutlikkuse osa kohta.

Ka väljaspool elanikkonna kaitset on oluline, et kõik asjaomaste CBRN-i valdkonnaga tegelevate ametiasutuste pooled osalejad oleksid ühendatud efektiivsesse võrgustikku. See hõlmab lisaks CBRN-kaitse osas pädevatele mittepoliitlikele kaitseasutustele ka CBRN-ohtude poliitseilikuks ohjeks pädevaid asutusi (riigi tasandil näiteks riigi tsentraalne tugigrupp raskete tuumaohujuhtumite puhuks - ZUB), asjaomaseid CBRN-ga tegelevaid tsiviilasutusi (näiteks riiklik kiirguskaitseamet - BfS või Robert Kochi Instituut - RKI) ning isegi sõjaväe CBRN-i erialaasutused (näiteks NBC riigikaitse üksused ja eriinstitutsioonid, mis on varustatud CBRT laboritega). Sel eesmärgil on olemas erinevad erialased foorumid ja asjatundjate ringkonnad nii riigi kui liidumaa tasanditel ning neist toimub regulaarne teabevahetus CBRN-iga seonduvates küsimustes. Lisaks on riigi tasandil loodud valdkonna- ja ametivõimudeülene teabevahetusplatvorm, mis hõlmab CBRN-ainetega seonduvaid julgeolekule tähtsaid asjaolusid ja mille abi tagatakse esilekerkivate terroriohtude või muude julgeolekule tähtsate asjaolude puhul piisav teabevahetus kõigi selle olukorra ohjes osalevate riigiasutuste vahel.

Lisaks on poliitilis-strateegilisel ja operatiiv-taktikalisel tasandil vaja põhjendatud ja mitte eraõiguslikel osalejatel põhinevat CBRN-kaitse ennetamis- ja reageerimisprotsesside osas erialast nõustamist.

6.92 CBRN-tuvastamine (KBRT tuvastamine)

CBRN-tuvastamise suutlikkus hõlmab järgmist:

- ionkiirguse, bioloogiliste toimeainete ja keemiliste ainete saaste kiire tuvastamine;
- ohu kiire lokaliseerimine ja olukorra geograafiliselt võrreldav kirjeldamine;
- täpsete ohtude kiire ja ühene kvalitatiivne ja kvantitatiivne määratlemine (näiteks kiirguse liik, haigusetekitaja liik, aine ühetähenduslik määratlemine);
- keskkonnaproovidest bioterrori potentsiaaliga mõjurite tuvastamiseks riikliku laborivõrgustiku olemasolu;
- C, B ja RN-i kohta standardiseeritud proovide võtmine;
- CBRN-i tuvastamisüksuste juhtimise/võrgustiku asukoht;
- asukoha valdkondlikult kvalifitseeritud hindamine.

Piisav CBRNi tuvastamise suutlikkus peab olema kättesaadav kiirelt ja ohustatud kohtade lähedal (näiteks asjaomaste tööstuste asukohad). Riik täiendab liidumaade ja kohalike omavalitsuste varusid elanikkonna kaitseks vajaliku täiendava varustuse ja väljaõppega.

6.93 CBRN (KBRT) korral saastatusest puhastamine

CBRN-i korral saastatusest puhastamise suutlikkus hõlmab:

- sobivate saastatusest puhastamise vahendite kättesaadavus;
- isikukaitsevahendites päästejõudude saastatusest puhastamine (Dekon P);
- isikute saastatusest puhastamine hädaolukorras, pindade (näiteks maastik, taristu või seadmed) saastatusest puhastamine (Dekon G).

Piisav saastatusest puhastamise suutlikkus peab olema kättesaadav kiirelt ja ohustatud kohtade lähedal (näiteks asjaomaste tööstuste asukohad). Riik täiendab liidumaade ja kohalike omavalitsuste varusid elanikkonna kaitseks vajaliku täiendava varustuse ja väljaõppega.

Suutlikkust saastatusest puhastamiseks hädaolukorras näitavad põhimõtteliselt liidumaade eneste või riigi varustuse hulka kuuluvad vettjuhtivad üksused (näiteks kustutussõidukid). Täpsed kavandatavad mahud leitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel.

Riik tagab „Dekon P“-suutlikkuse vähemalt nende päästejõudude jaoks, mis kasutavad CBRN-i tuvastamiseks riigile kuuluvat varustust. Kui selleks antud varustust ei ole vaja päästejõudude saastatusest puhastamiseks, võib seda kasutada ka kõndimisvõimeliste vigastatute saastatusest puhastamiseks.

„Dekon G“-suutlikkuse jaoks luuakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ põhjal konkreetsed kavandatud mahud. See, millises ulatuses peab riik liidumaade saastatusest puhastamise ja desinfitseerimisvahendite varusid täiendama, kontrollitakse dokumendi „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel.

6.9.4 Isikukaitse

Isikukaitse sihtgruppide hulgas tuleb eristada CBRN-i päästejõude, muid päästejõude ja elanikkonda, millel on erinevad kaitsevajaduse astmed.

CBRN-i alane isikukaitse aitab CBRN-i päästejõududel tegutseda saastatud alal ilma ennast ohustamata. Seega peavad kõigi CBRN-i päästejõudude jaoks olema sobivad *funktsionaalsusega seonduvad* isikukaitsevahendid (PSA), mis tagavad võimaluse töötada CBRN-tingimustes.

Teiste päästejõudude (politsei, abiorganisatsioonid jne) isikukaitse aitab neil saastatud alal liikuda ilma ennast oluliselt ohtu seadmata. Seega peavad ka kõik muud päästejõud olema varustatud lihtsate isikukaitsevahenditega ja olema saanud asjaomase väljaõppe.

Kõik riigile kuuluvat varustust kasutavatele katastroofiabi osutavatele päästejõududele tagab need riik; liidumaale/kohalikule omavalitsusele kuuluvat varustust kasutavatele päästejõududele tagavad need liidumaad/kohalikud omavalitsused. Isikukaitsevahendid peavad olema kasutamiseks kättesaadavad

lühikese aja jooksul. THW päästejõude peab saama rakendada nõrgalt saastunud piirkondades.

Elanikkonna isikukaitse aitab neil saastatud alal liikuda ilma ennast oluliselt ohtu seadmata. See hõlmab sobivate kaitsevahenditega varustamise ja nende kasutamise võimaldamist. Seda, kui suures ulatuses peab elanikkonna jaoks olema olemas riigile kuuluvaid kaitsevahendeid (hingamiskaitse ja kaitserõivastus) või millised asjaomaseid soovitusi tuleb omakaitseks anda (näiteks suukaitse olemasolu koduapteegis, tuleb kontrollida loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel.

6.95 Kollektiivne kaitse

CBRN-i kollektiivse kaitse ülesanne on takistada CBRN-i ohtlike ainete tungimist rajatiste või rakenduselementide sisse või nende aktiveerumist, et ei oleks vaja kaitsta ükshaaval elanikke ega päästejõududesse kuuluvaid isikuid.

Omakaitse raames kasutatakse olemasolevaid ehitisi füüsiliseks kaitseks (kate) ja kaitseks CBRN-ainetega saastamise eest. Riik kontrollib, kui suures ulatuses soovitada, nõuda või kohustada ehitiste tugevdamise meetmete kasutamist. See hõlmab liidumaades juba olemasoleva kaitsetaseme määratlemist.

Lisaks kontrollitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel, kas CBRN-i kollektiivne kaitse tuleb kehtestada üksikutel juhtudel päästesõidukitele, juhtimisseadmetele (näiteks mobiilsed juhtimissüsteemid), saastatusest puhastamise rajatistele või vigastatute transpordile.

6.9.6 Tugevdamine CBRN (KBRN-i) suhtes

Tugevdamine CBRN (KBRN-i) suhtes hõlmab olulisi meetmeid:

- materjali ja taristute kaitse / rajatiste kaitse tuumaplahvatuste mõju eest;
- pindade kaitse (vastupidavus CBRN-i ohtlike ainete ja saastatusest puhastamise vahendite mõjude eest);
- pindade kuju ja kujundus eesmärgiga vähendada saastatuse mahtu ja lihtsustada saastatusest puhastamise meetmete võtmist.

Loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel tuleb leida varustuse ning elutähtsate ja kaitseks vajalike rajatiste CBRN (KBRN-i) suhtes tugevdamise meetmete liik ja ulatus.

6.9.7 Tervishoiualane CBRN-kaitse (kaitse KBRT puhul)

CBRN-sündmuste ohjeks võetavad tervisekaitsemeetmed põhinevad üldistel tervisekaitsemeetmetel, mida on kirjeldatud jaos 6.8, ja neid täiendatakse, kui on vaja ohjata CBRN-ile omaste kahjude mõjusid. Seega täiendab riik liidumaade ettevalmistusi arvestades erinõudeid, mida tuleb kohaldada elanikkonna kaitse vajaduse loonud CBRN-olukorras suure hulga vigastatute või haigestunute puhul.

CBRN-i tervisekaitse kohustuse osad on kohustuste osade CBRN-i spetsiifilised osad

- vabatahtlik meditsiiniteenistus (haiglaeelne abi);
- haiglate hädaolukorrakavad (kliiniline abi);
- meditsiinivahendite tagavarad (ravimid ja meditsiinitooted), millega täiendatakse tavapärasest tervisekaitset;

Riik loob seepärast koostöös liidumaadega CBRN-juhtumite puhuks suure hulga vigastatute ja haigetega juhtumite raamkontseptsiooni ja täiendab selle alusel liidumaade ettevalmistust ja suutlikkust täiendava varustuse ja väljaõppega. Siinjuures on vaja püüda riigi tasandil ühtlustada haiglaeelset ja kliinilist abi ühenduskohti.

Robert Kochi Instituuti ülesanne on luua nakkushaiguste ennetamise kontseptsioonid ja nakkuste õigeaegne avastamine ning nende leviku tõkestamine. Robert Kochi Instituut koostab koostöös valdkonna asjaomaste riigiasutustega tervisekaitse ülekaaluka meetmena suuniseid, soovitusi, teabelehti ja muud teavet nakkushaiguste ennetamiseks, avastamiseks ja leviku tõkestamiseks.

CRBN-ile iseloomulikud nõuded vabatahtlikele meditsiiniteenistusele koosnevad järgmistest osadest:

- patsientidele ruumide rajamine ja käigus hoidmine saastatud ja saastamata alade vahele;
- vigastatute saastatusest puhastamiseks koha rajamine ja käigus hoidmine enne haiglasse sattumist;
- vigastatute saastatusest puhastamine.

Haiglate häirekavandamise CBRN-ile iseloomulike nõuete hulka kuuluvad:

- CBRN-i sündmuste arvestamine organisatsioonispetsiifilise riskianalüüsi tegemisel;
- haiglate sulgemine külastajatele, et vältida saastumist;
- saastatusest puhastamise raja rajamine;
- töötajate erialane väljaõpe ja täiendõpe;
- CBRN-iga kokkupuutunud isikutele meditsiinilise abi osutamine.

Üksnes B-olukorras ei ole saastatusest puhastamist vaja, selle asemel on vaja kavandada omaabi ja võtta epideemia vastu hügieenimeetmeid, et vältida saaste edasikandmist.

Asjaomased kavandatavad mahud leitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel.

CBRN-ist tulenevad erinõuded meditsiinvahendite tagavaradele on

- vajaduspõhine kogus antibiootikume/viiruseravimeid;

- vajaduspõhine kogus antidoote;
- vajaduspõhine kogus kaaliumjodiidi tablette;
- vajaduspõhine kogus hingamisabiga voodeid.

B-olukordade vältimiseks ja ohjeks hoiavad riik ja liidumaad rõugevaktsiinide ja antibiootikumide varusid. Rõugevaktsiinide olemasolu suuremas koguses ei ole elanikkonna kaitseks vaja.

Riik ja liidumaad hoiavad kaaliumjodiidi varu kilpnäärme joodiblokaadiks puhkudeks, kui õnnetustel vabaneb radioaktiivset joodi. Elanikkonna kaitse suuremat vajadust ei nähtu.

Lisaks täiendab riik liidumaade meditsiinimaterjalide varusid CBRN-i juhtude ohjeks vastavalt elanikkonna kaitse vajadusele. Kavandatud mahud leitakse loetelust „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ ja neid kohandatakse vajadusel elanikkonna kaitse vajadusele vastavalt.

6.9.8 Valmisolek radioloogiliseks hädaolukorraks

CBRN-kaitse erijuhtum on kaitse sündmusest tingitud ioniseeriva kiirguse mõjude eest. Tuumasündmuse vaadeldakse radioloogiliste sündmuste osana. Eesmärgid on raskete deterministlike mõjude vältimine (vahetu kahju kudedele ja organitele) ning stohhastiliste mõjude riskide piiramine (hilisemad mõjud pärilikkusmaterjali kahjustamise tõttu).

Liidumaad teevad ettevalmistusi rahuaegsete kahjujuhtumite ohjeks tuumajaamades. Lähtepunkt on seadmepõhine hädaolukorra kavandamine. See on tuumaseadme käitaja kohustus ning ta peab hädaolukorrast teavitama viivitamatult pädevaid ametiasutusi, kui häire andmiseks on täidetud selle kohta sätestatud eeldused. Selle kohta on kehtestatud häire andmise kriteeriumid.

Ohtudega võitlemine katastroofiabi kasutades on liidumaade kohustus. Riik toetab ja nõustab liidumaid eelkõige kiirguskaitsekomisjoni soovitustega, et tagada ühtne kohustuste täitmine.

Selles peavad sisalduma muuhulgas liigendatud kasutatavad suuniväärtused ning muud nõuded kindlate standardmeetmete rakendamiseks (hoonetes majutamine, kaaliumjodiidi tablettide võtmine, evakueerimine). Liidumaad teevad vajalikus ulatuses ettevalmistusi. Riik täiendab liidumaade võimekust lõigetes 6.9.1 kuni 6.9.6 kirjeldatud täiendava varustuse ja väljaõppega.

Radioaktiivseid aineid kandvate õhumasside (nn radioaktiivsed pilved) liikumisel on liidumaade kohustus teha proovide võtmise ja mõõtmistega kindlaks toidu ja sööda saastumine. Tulemused koos muude mõõteandmetega keskkonna radioaktiivsuse kohta kantakse üle integreeritud mõõte- ja infosüsteemi keskkonna radioaktiivsuse üle järelevalve tegemiseks.

BfS annab otsuste tegemise eest vastutavatele isikutele ja avalikkusele eeltöödeldud andmed kaartide ja tabelite vormis.

Sündmuse korral võib radioloogiline mõju ulatuda väljapoole piirkonda, kus on vaja rakendada katastroofiabimeetmeid kaugemale, piirkondadesse, mis jäävad katastroofilävendist allapoole.

Kaitse-eesmärgid on:

- annuse kontrollväärtuse 100 mSv (allesjäänud annus) järgimine elanikkonna hulka kuuluval inimesel esimesel aastal pärast sündmust võttes arvesse kõigi võetud meetmetega saavutatud vähenemist;
- annuse vähendamine ka alla kontrollväärtust, kui see on antud juhul ja kõiki asjaolusid arvestades võimalik ja mõistlik.

Nõukogu 5.detsembri 2013.aasta direktiivi 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom, ülevõtmiseks töötatakse välja kiirguskaitseseadus, mis sisaldab ka sätteid radioloogilise hädaolukorra kohta.

6.10 Tehniline abi

Liidumaad võtavad meetmeid tehniliste hädaabiteenistuste loomiseks rahuaegse

kahju puhuks. Tehniline abi hõlmab kõiki rakendusi, mis ei kasuta või ei kasuta ainult kustutusaineid ega piirdu mittemeditsiinilise abi osutamisega ning millel on olemas seadmed, masinad ja tehnilised teadmised. Tavaliselt kuulub see kohustus tuletõrje valdkonda. Riik täiendab liidumaade suutlikkust andes elanikkonna kaitseks nende kasutusse oma varud ja rajatised; tehnilise abi valdkonnas toimub see eelkõige riigiasutuse THW kaudu. THWG kohaselt pakub THW üleriigilise ja rahvusvahelise päästeorganisatsioonina tehnilist abi kodumaal ja välismaal. THWG § 1 lõike 2 punkt 3 rõhutab elanikkonna kaitse organisatsiooni THW kahekordset kasu riigile, mis seisneb selles, et THW-le on antud ülesanne pakkuda tehnilist abi katastroofide, avalike kriisilukodade ja suuremahuliste õnnetusjuhtumite ohjamisel, kui ohtudega võitlemiseks pädevad asutused seda nõuavad.

THW on ainus riiklik organisatsioon, mida saab rakendada suurõnnetuste ja kriiside puhul kohaliku omavalitsuse, liidumaade ja riigi tasandil vastavalt olukorrale olenemata selle põhjustest. Need suutlikkused ja seega liidumaade varude täiendamine hõlmavad eelkõige järgmisi valdkondi:

- inimeste ja vara päästmine;
- hädaabi,
- hädaolukorra järgne taastamistöö
- juhtimistugi (IT ja kommunikatsioon);

THW päästeüksuste loomise, varustamise ja väljaõppe alus on dokument „Jõudude ja varustuse loend“. THW keskmise kestusega muutmiskava aluseks luuakse tehnilise hädaabiteenistuse raamkontseptsioon. See peab:

- tugevdama kodu- ja välismaa päästeüksusi ning kohandama neid muutunud nõuetele;
- tagama ja ehitama üles THW vabatahtlike ja põhitöökohtade samaväärse meeldivuse;
- hoolitsema THW tulevikusuundade eest.

Oma toimepidevuse tagamiseks ja oma päästevõime säilitamiseks kavandab THW sisemeetmete väljaarendamist

- hea väljaõppega vabatahtlike päästejõudude ja päästetegevuseks vajaliku varustuse päästevalmiduse kättesaadavuseks;
- tööks vajalike ainete ja materjalide varu olemasoluks;
- selgelt kehtestatud/reguleeritud tööprotsesside jaoks;
- kinnisasjaressursside tugevdamiseks sõltumatuks käitamiseks (eelkõige elektriga varustamine hädaolukorras).

THW on ehitatud üles rakendustaktikale, määratlemisele, varustusele ja väljaõppele kogu riigis ühtsetel alustel. Selle ühtse ja samal ajal modulaarse ehitusega saab THW kutsuda appi suurõnnetuste puhul väga erinevate stsenaariumite korral. Samamoodi on erinevate suuruste puhul võimalik olukorrale kohandatud kiire, paindlik ja omavahel kokkusobiv rakendus.

Põhiüksuse moodustab tõmbeseade koos tõmbemeeskonnaga, mis on juhtimisüksus, ja päästerühm, mis on universaalne päästeüksus. Lisanduvad asjaomased valdkonnarühmad.

THW põhisuutlikkused peavad olema riigis kohapeal kättesaadavad ja olema olemas igas THW asukohas. Vajalike valdkonnarühmade sisuline suund võtab arvesse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ stsenaariume. Paigutus, varustus ja väljaõpe juhivad tulevases tehnilise hädaabiteenistuse raamkontseptsioonist. Selle alusel tuleb THW suutlikkust muuta, et muuta uuesti olemasolevaid inimeste ja vara valdkondi, hädaolukorra järgset taastamistööd ja varustamist hädaolukorras ning juhtimistuge (kavandamine ja töökorraldus).

Päästetaktikaline nõue on endiselt, et igal juhul peab kolmandik kõigist põhiüksustest ja valdkonnarühmadest olema 24 tunni jooksul rakendatavad üle riigi või samal ajal mitmes kohas korraga. Siinjuures tuleb tagada päästejõudude juhtimine, logistika, sõltumatud funktsioonid ja (häda korral) omaabi. Ühekordne asendamine samas suuruse järjekorras peab toimuma umbes 10 päeva pärast.

THWs kasutatakse järgmisi suutlikkusi üksikute põhiosade ja valdkonnagruppide kombineerimise ja taktikalise kokkumängu abil. Üksikute taktikaliste üksuste varustust ja suutlikkust tuleb tehnilise hädaabiteenistuse raamkontseptsiooni kohaselt muuta kaasaegse tehnika tasemele vastavalt.

6.10.1 Inimeste ja vara päästmine

Inimeste ja vara päästmise suutlikkus hõlmab järgmisi osi:

- inimeste ja materiaalsete väärtuste asukoha määratlemine ja pääste;
- kinnitamine ja lõhkamine;
- ehitiste ja ehitiseosade toestamine;
- stabiliseerimine ja kahjutustamine;
- inimeste ja vara veelt päästmine.

6.10.2 Hädaabi

Hädaabi hõlmab järgmisi osi:

- elektrivarustus;
- joogiveega varustamine;
- valgustus;
- hädaolukorras majutamine ja kogunemiskohad, sotsiaalhoolduspunktid ja sotsiaalabipunktid kannatanutele ja päästejõududele;
- logistilised tugipunktid materjalide parandamiseks ja hooldamiseks ning sotsiaalabi osutamiseks;
- materjali transport, sealhulgas veetransport.

6.10.3 Hädaolukorra järgne taastamistöö

Hädaolukorra järgne taastamistöö koosneb järgmistest osadest:

- elektrivarustus;
- joogivesi, heitvesi, vee analüüsimine, õlisaaste kõrvaldamine;
- hoonete infrastruktuuri rajamine ja muutmine;
- sillaehitus, maanteed ja tänavate ehitus, liikluse tehniline abi, kinnitamine ja lõhkamine, veetõkete ületamine (abisildade ehitamine);
- ajutiste teabe- ja teabevahetussüsteemide rajamine;
- üleujutuste ohje taristuobjektide kaitseks;
- valgustus.

6.104 Juhtimistugi

Juhtimistugi koosneb järgmistest osadest:

- juhtimine, juhtimistugi ja koordineerimine;
- erialane nõustamine, tehniline nõustamine;
- (mobiilsete) juhtimisasutuste loomine ja käitamine;
- ajutiste IT- ja telekommunikatsioonisüsteemide loomine ja käitamine;
- päästejõudude toitlustamine ja arstiabi;
- sõidukite ja seadmete hooldus ja remont;
- vajaduspõhised transporditeenused.

6.11 Objektikaitse

Kui tuleb tagada elutähtsate ja kaitseotstarbeliste asutuste toimimine, siis tuleb tagada asjaomaste objektide kaitse (politsei ja sõjaväe abiga).

Objektikaitse eeldus on kaitset vajavate objektide identifitseerimine ja prioriseerimine (objektide määratlemine). Kaitset vajavad militaarobjektid ja tsiviilobjektid, millel on sõjaline tähendus, identifitseeritakse ja prioriseeritakse kaitsevaldkonna nõuete kohaselt. Kaitset vajavate tsiviilobjektide identifitseerimiseks kohandatakse vajadusel meetodit, mida kasutati juba IT-turbe seaduse raames kriitilise tähtsusega taristute identifitseerimisel, et meetodit täiendada prioriseerimisega ning võtta see üle objektide määratlemise suunise näidiseelnõu edasiarendusse 31. märtsi 1999. aasta redaktsioonis.

Militaarobjektide kaitse kuulub tavapäraselt kaitsejõudude vastutusalasse. Tsiviilobjektide kaitse jääb hädaolukorras ja sõjaseisukorras põhimõtteliselt liidumaade politseivõimude kohustuseks. Kaitsejõud võivad tsiviilobjekte kaitsta eelkõige siis, kui see on vajalik kaitseülesannete täitmiseks. Riik ja liidumaad kehtestavad uute objektikaitse suunistega liidumaade politsei ja riikliku politsei ning kaitsejõudude koostöö põhimõtted objektide kaitseks.

6.12 Kultuuriväärtuste kaitse

Kultuuriväärtuste kaitse toimub 14. mai 1954. aasta relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse Haagi konventsiooni nõuete kohaselt riigi nõudel suures osas liidumaades. Kaitsta tuleb:

- statsionaarseid kultuuriväärtusi (mälestusmärgid, hoonete rühmad ja arheoloogilised paigad);
- kujutava kunsti ja kunstkäsitöö teosed, mida tavapäraselt säilitatakse muuseumides;
- luuletajate, filosoofide, heliloojate ja teadlaste teosed, mida tavaliselt kogutakse raamatukogudesse;
- dokumendid ja kaardid, mida üldiselt hoitakse arhiivides;
- mobiilsete kultuuriväärtuste säilituskohad (muuseumid, arhiivid, raamatukogud ja päästeasutused).

Originaalide säilitamiseks võib kasutada UNESCO loetellu kantud rahvusvahelise õiguse vahendeid (Haagi konventsiooni kohase erikaitse alla võtmine või teise protokolliga kohase tugevdatud kaitse alla võtmine) ning tähistamist. Selle kohta teevad liidumaad otsuse omal kaalutlusel.

Lisaks võtavad liidumaad omal vastutusel ehitustehnilisi kaitsemeetmeid, hädaabikavasid ja muid sobivaid meetmeid, et neid väärtusi kahjustumise ja hävimise eest kaitsta (näiteks ettevalmistused ladustamiseks, päästeruumide rajamine).

Originaalsete säilitamise meetmeid täiendatakse tagavarakoopiate tegemisega, et üksikteosed oleks taastatavad või et säiliks nendele salvestatud teave. Riik ja liidumaad kasutavad peamise meetodina arhivaalide mikrofilmile salvestamist riiklikult ühtsetel alustel määratud valikukriteeriumite kohaselt. Olulised ja unikaalsed

luuletajate, filosoofide, heliloojate ja teadlaste teosed ning ka kujutava kunsti olulised teosed tuleb salvestada (koopiad). Salvestustehnika, säilimise tagamise vahendid ja dokumenteerimine peavad lähtuma kaasaegse tehnika tasemest. Kõiki filme säilitatakse Saksa Liitvabariigi keskarhiivis pikaajaliselt roostevabast terasest konteinerites. Keskarhiiv on erikaitse all.

7 Elutähtsad teenused ja varud

7.1 Aluspõhimõtted ja strateegilised kaitse-eesmärgid

Varustuskohustus hõlmab peamiselt varustamise lõppemiseks ja häireteks valmisolekut ja nende ohjet. Kui meditsiinis tekib kindlate kahju tekkimise olukordade tõttu lisavajadus, siis on neist tulenevad kohustused nimetatud jaos 6.

Kõigi valmisolekukavade alus on olemasolevad rahuaegsed struktuurid ja kriisiks valmisoleku meetmed. Neid tugevdatakse vajalikus ulatuses tsiviilkaitseõuetele vastavate spetsiifiliste täiendavate ja tugevdavate meetmetega.

Kriitilise tähtsusega taristute jooksev kaitse on elementaarne eeldus hädaolukorraks valmisolekule tsiviilkaitse raames. Selleks, et tagada kogusüsteemi vastupidavus, luuakse ja suurendatakse kõigi osade vastupidavust.

Lähtepunkt on ka tsiviilkaitse varustamisteenuste osutajate omad meetmed. Neid toetavad riiklikud meetmed ning neid laiendatakse, täiendatakse ja asendatakse vastavalt vajadusele.

Elanikkond panustab oma hädaolukorraks valmistumise meetmetega omakaitse raames hädaolukorra teenuste vajaduse vähendamisse. Neid tuleb sobivate meetmetega selleks suunata ja abistada (teadlikkuse tõstmine, teave, soovitused, soodustused, kohustused).

Riiklik hädaolukorraks valmisolek tagab hädaolukorras varustamise seni kui käitajad taastavad varustuse. Esmane eesmärk on käitajate poolt varustuse kiire taastamine. Seepärast täiendab riik liidumaade hädaolukorras varustamise ja hädaolukorra järgse taastamistöö suutlikkust jagudes 6.10.2 kuni 6.10.3 kirjeldatud viisil. Lisaks juhib riik riigi, liidumaade ja kohalike omavalitsuste tasandil rakendatavate inimeste väljaõppe- ja täiendõppemeetmeid (näiteks kriisijuhtimise, hädaolukordade, hädaolukordade kavandamise ja elanikkonna kaitse akadeemias).

Riik järgib elanikkonna abistamisel riigi kaitsekohustuse kohaselt elu kaitset ja kehalist puutumatus (põhiseaduse artikli 2 lõike 2 esimene lause) ning sotsiaalriigi põhimõtte kohase üldhuviteenuste osutamise kohustust (põhiseaduse artikli 20 lõige 1) järgmisi strateegilisi kaitse-eesmärke:

- elanikkonna ellujäämise tagamine;
- üldhuviteenuste pakkumine minimaalsel tasemel.

Neid kaitse-eesmärke rakendatakse valdkondadesse jaotamisega, asjaomaste soovitud kaitsetasemete kehtestamisega ning meetmete tõhustamisega.

Elutähtsate põhivajaduste tagamise eesmärgi täitmiseks on vajalikud eelkõige järgmised tegevusvaldkonnad:

- joogivesi;
- toiduained;
- arstiabi tagamine;

Minimaalsete üldhuviteenuste tagamise eesmärgi täitmiseks on vajalikud eelkõige järgmised tegevusvaldkonnad:

- post ja telekommunikatsioon;

- andmete salvestamine ja töötlemine;
- sularahaga varustamine;
- jäätmekäitlus;
- heitveekäitlus;

Järgmised valdkonnad kujutavad endast kohustuste läbilõiget ning nende ülesanne on elanikkonna varustamise kõrval ka riigi- ja valitsemisfunktsioonide, elanikkonna kaitse ning kaitsejõudude toetuse säilimine.

- energia;
- mobiilsus/liikumine
- tööstuskaupade tootmine ja jaotamine (sealhulgas mis tahes taastamistööd);
- tööjõu vajadus.

72 Käitajatele esitatavad üldnõuded

Arvestades katkestuste või häirete võimalike põhjuste mitmekesisust peavad varustavad teenused olema struktuurselt nii korraldatud, et kogu süsteem jääb häiretest hoolimata toimima ja on taastumisvõimeline.

Iga käitaja peab oma pädevusalal vabatahtlikult ja omal initsiatiivil võtma endale vastutuse mõistliku julgeolekutaseme eest. Riik jaotab käitajatele pärast vajalikkuse hindamist konkreetsed nõuded kriitilise tähtsusega taristute vastupidavuse ja julgeoleku parandamiseks. Dokument „Riiklik strateegia kriitilise tähtsusega taristute kaitseks“ hõlmab riigi eesmärgi ja poliitilis-strateegilisi lähenemisviisi selles poliitikavaldkonnas. Kriitilise tähtsusega taristute käitajate riski- ja kriisijuhtimise raamkontseptsioonis on sõnastatud nõuded käitajate riskianalüüside koostamisele ja julgeolekumeetmete tuletamisele ning käitajate kriisijuhtimisstruktuuride loomisele ja edasiarendamisele.

Vajalike meetmete hulka kuuluvad:

- organisatoorne ja isiklik toimepidevus (riski- ja kriisijuhtimispädevused);
- hoonete ja torustike ehituslik tugevdamine;

- kriitilise tähtsusega taristute infoturbe tagamine, sealhulgas kohustus teatada olulistest häiretest, mis võivad tuua või tõid kaasa katkestuse või mõjutada toimepidevust, vähemalt infoturbeseaduse, telekommunikatsiooniseaduse, energiamajanduse seaduse ja aatomienergiaseaduse nõuete kohaselt;
- sõltuvussuhete vähendamine (näiteks oma elektrivarustus hädaolukorra puhul).

Kõigi varustamisvaldkondade käitajad on sõltuvad elektrivarustuse valdkonna teenustest. Selle sõltuvuse vähendamiseks ja energia valdkonnas riikliku abistamiskoormuse vähendamiseks on vaja kõigil käitajatel vaja võtta oma meetmeid. Riik jaotab ajutise sõltumatu elektrivarustuse kohta seadusest tulenevaid kohustusi. Lisaks tugevdab riik oma täiendavaid ressursse THW valdkonnas abi osutamiseks ja hädaolukorra järgseks taastamistööks (vt jaod 6.10.2-6.10.3).

Erinevate valdkondade käitajad on lisaks sõltuvad mobiilsuse/liikluse valdkonna transpordi- ja logistikateenustest. Selles ulatuses on asjaomasel käitajal vaja võtta oma meetmeid (oma veermik, raamlepingud transporditeenuste osutajatega jm). Kui tekivad kitsaskohad, mida ei saa enam lahendada vaba turu vahenditega, on riigi hädaolukorra abil võimalik tagada transporditeenuste osutamine. Lisaks võivad transporditeenuste osutajad olla kohustatud osutama liikluse tagamise seaduse ja liiklusteenuste seaduse kohaseid prioriteetseid teenuseid.

Kui esineb veel muid sõltuvussuhteid, siis on nende jaoks vaja võtta sobivaid oma meetmeid. Kui see ei ole võimalik, siis tuleb oma meetmetega katmata osast teatada riikliku hädaabi pädevale asutusele, et hankida vajalikud vahendid (näiteks vee tagamise seaduse raames kliinilises valdkonnas joogiveega varustamine).

7.3 Joogiveega varustamine

Joogiveevarustuse seadmete käitajad tagavad kogu elanikkonnale joogiveega varustamise torustiku kaudu. Tavakäituses ja piiratud varustuse (mille on põhjustanud veevarustussüsteemi mõningate osade töö peatumine) korral peab igale inimesele andma päevas vähemalt 50 liitrit vett, mis vastab joogivee määruse kvalitatiivsetele nõuetele. Torustikud peavad olema tugevdatud ja tagavarad (näiteks veevärgid, ühendused ja hoiustamismahud) olema kättesaadavad.

Riiklik hädaolukorras valmisolek tagab eelkõige kogu elanikkonna minimaalse varustamise joogiveega vähemalt 14 päevaks vee tagamise seaduse nõuete ning nende täpsustamiseks antud õigusaktide kohaselt kehtivas redaktsioonis.

Joogivee minimaalne vajadus on

- 15 liitrit inimese kohta päevas;
- 75 liitrit voodikoha kohta päevas haiglates ja hooldusasutustes;
- 150 liitrit voodikoha kohta päevas intensiivmeditsiinasutustes;
- 40 liitrit suurlooma kohta päevas.

Selle omadused ei tohi tervist kahjustada.

Hädaolukorras valmisolek toimub sõltumatute kaevude ja allikate abil koostöös mobiilsete joogiveega varustamise süsteemidega (vee transportimine). Võimsad kaevud peavad olema ehitatud või kohandatud avatud asukohtadesse, eelkõige suurlinnadesse ja suurlinnapiirkondadesse. Vee desinfitseerimiseks kasutatakse klooritablette. Lisaks rakendatakse mobiilset joogiveevarustust. Riik annab kasutusse elanikkonna minimaalseks varustamiseks vajaliku transpordimahu. Liik, ulatus ja ruumiline paigutus leitakse loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“ alusel. Riik kohandab hädaolukorras joogiveega varustamise raamkontseptsiooni.

Elanikkonda tuleb sobivate meetmetega innustada kuni riiklike üksikmeetmete rakendumiseni hoidma varuks inimese kohta päevas kaks liitrit tervist mittekahjustava kvaliteediga vett nii, et seda jätkuks kuni viieks päevaks jooksul.

7.4 Toiduainetega varustamine hädaolukorras

Tavapärase toiduainetega varustamine toimub paljude toiduainete tootjate ja

kauplejate kaudu ilma eriliste miinimumnõueteta. Varustamine toimub vabal turul seni kui võimalik eraõiguslikult korraldatud toiduainetööstuse kaudu.

Kui riigivalitsus teeb järelduse, et elanikkonna varustamist ei saa enam vaba turu kaudu tagada, siis toimub elanikkonna varustamine eluks vajalike toiduainetega korraldatud tootmise ja jaotamise teel avaliku võimu poolt toiduainete tootmise ja jaotamise korraldamise teel. Riigivalitsus võib õigusaktide andmisega kehtestada toiduainete kaubanduskettide jaoks kasutuspiirangud ja äraandmiskohustused seoses toiduainete kasvatamise, töötlemise, jaotamise ja müügiga. Lisaks tuleb pädevatele täitevvõimu esindavatele asutustele tagada ajutised sekkumisvõimused kuni asjaomaste õigusaktide andmiseni. Riigi toidu osas hädaolukorraks valmisoleku õiguslikke aluseid on vaja vastavalt muuta.

Selleks, et tagada põhivarustamine toiduainetega, võib riigil olla oma toiduainete reserv.

Viimaks tuleb tugevdada elanikkonna omakaitset sobivate riiklike meetmetega. Elanikkonda julgustatakse hoidma 10-päevast isiklikku toiduvaru, et toetada riiklike meetmeid oma vastava omaabiga.

7.5 Arstiabi tagamine

7.5.1 Ambulatoorse arstiabi tagamine

Ambulatoorse arstiabi tagamine on haigekassaühenduste kohustus (SGB V §-d 75 ja 77). Nad hoolitsevad

- Erinevate arstide kättesaadavuse eest sellises mahus, mis on kehtestatud seadusjärgse haigekassa kindlustuse kohta kehtivas vajaduste planeerimise suunistes;
- kogu Saksamaa territooriumit katva organiseeritud hädaabi eest (see ei hõlma tavaliselt päästeteenistuse esmaabiarstiabi).

Kui teatud piirkonnad ei ole piisavalt kaetud, siis tuleb nende piirkondade teenindamist tugevdada sobivate meetmetega. Olemasolevaid vahendeid (näiteks finantssoodustused) on vaja vajadusepõhiselt edasi arendada.

7.5.2 Statsionaarne eriarstiabi

Liidumaad peavad tagama elanikkonnale haiglate olemasolu. Liidumaad täidavad tagamiskohustust oma haiglaid käsitlevate seaduste ja haiglate kavandamise raames tehes järeldusi spetsiifiliste abiaspektide kohta ning abistamiskohutust asjaomastes haiglates.

Põhimõtteliselt on dokumendi „Riigi tervishoiuaruannete koostamine“ andmete kohaselt statsionaarse abi valdkonnas kasutatavaid ressursse, mida saab võtta kasutusele suurõnnetuste korral. Elanikkonna kaitse kavandamisel kontrollitakse, kui suures ulatuses need kasutatavad ressursid hõlmavad tuumikvaldkondi (operatsioonisaalid, intensiivraviosakond) ja kas need on aasta lõikes stabiilsed. Teatud kriisiolukordades järsult kasvava statsionaarsete töötlusmahtude vajaduse ohjamine on haiglate häirekavandamise meetmete objekt jagude 6.8.2 ja 6.9.6 kohaselt.

7.5.3 Ravimid ja meditsiinitooted

Ravimite ja meditsiinitoodetega varustamine toimub detsentraalselt suure hulga apteekide ja hulgikauplejate kaudu. Apteekide pidamise korralduse § 15 kohustab apteegi juhatajat hoidma ravimeid ja apteegis müümise kohustusega meditsiinitooteid, mida vajatakse elanikkonna nõuetekohaseks varustamiseks, sellises koguses, mis vastab vähemalt ühe nädala keskmisele vajadusele. See kehtib ka sidumisvahenditele, ühekordsetele süstaldele ja -kanüülidele, kateetritele, infusioonide ülekandeseadmetele ja veresuhkru määramise toodetele. Lisaks peavad apteekidesse olema varutud spetsiifilise meditsiinilise hädaolukorra jaoks vajalikud ravimid. Lisaks on ApBetrO § 30 kohaselt haiglate apteegid kohustatud haiglas viibivate patsientide nõuetekohaseks varustamiseks hoidma vajalikke ravimite ja meditsiinitoodete varusid, et need kataksid kahe nädala keskmise vajaduse. Ravimiseaduse § 52b lõigete 2 ja 3 kohaselt peab täissortimenti pakkuvatel ravimite hulgemüüjatel olema varuks nii palju ravimeid, et need vastavad vähemalt kahe nädala keskmisele vajadusele.

Põhimõtteliselt tuleb nende kohustuste abil tavaliselt tagada kogu riigis ravimite ja meditsiinitoodetega varustamine keskmiselt ühe kuni kahe nädala vajaduse katmiseks. Hõlmatud ei ole kindlates kriisiolukordades järsult tõusev vajadus spetsiifiliste ravimite või meditsiinitoodete järele. Samamoodi ei ole kaetud ajavahemik, mis on pikem kui kaks nädalat. Need on jagude 6.8.3 ja 6.9.6 kohaselt riikliku meditsiinivahendite tagavara meetmete objekt.

Elanikkonda tuleb sobivate meetmetega julgustada oma vajaduste eest ise hoolitsema (koduapteegid, regulaarselt vajaminevate ravimite varud).

7.6 Post ja telekommunikatsioon, andmete säilitamine ja töötlemine

Posti- ja telekommunikatsiooniettevõtted tagavad posti- ja telekommunikatsiooni tagamise seaduse kehtivas redaktsioonis nõuete kohaselt elanikkonna teenindamise minimaalses mahus ja kommunikatsioonivõimaluste halduse järgmiste meetoditega:

- kuni 1000 g kirjade edastamine, sealhulgas ametlik kättetoimetamine;
- kuni 10 kg pakkide edastamine;
- avaliku juurdepääsuga telefoniteenus, andmeedastusteenused, sealhulgas juurdepääs internetile, elektroonilistele kirjadele, nende teenuste pakkumiseks

ja ühenduste ning ülekandemeetodite häirete kõrvaldamine.

Teatud kohustatud isikutele (põhiseaduslikkuse organid, kohtud, ohtudega tegelevad asutused, sõjaväe teenistuskohad) on nende kohustuste täitmiseks eelisõigus nende teenuste kasutamiseks.

Saksamaa võrguagentuur kontrollib PTSG kohaste kohustuste täitmist ning viib neid vajadusel ellu (PTSG § 10).

BSI-KritisV 3. mai 2016. aasta eelnõu kohaselt kuuluvad lisaks kriitilise tähtsusega taristute juurde kindlad andmete salvestamise ja töötlemise seadmed (näiteks suuremad arvutuskeskused, mis pakuvad avalikkusele pilveteenuseid) samuti dokumendi „IT-teenuste tagamine“ tähenduses. Neile kohaldatakse seega ka BSI-seaduse kohaseid kohustusi pidada kinni nõutud miinimumstandarditest ja olulistest häiretest teavitamise kohustusest.

7.7 Sularahaga varustamine

Üksikud rahandusasutused peavad pangandusseaduse kohaselt tegema nõuetekohaselt pangatehinguid ja osutama rahandusteenuseid. See hõlmab deposiitide väljamaksmist. Selleks on vaja võtta abimeetmeid. Praegu kehtestab iga institutsioon ise, milliseid riske ja millises ulatuses ta kriitiliseks hindab (vt KWG § 25a lõike 1 neljas ja viies lause). Kohe kui rahandusinstitution liigitab raskused klientide sularahaga varustamisel institutsiooni jaoks kriitiliseks valdkonnaks, peavad asjaomased hädaolukorra- ja kriisikavad olema olemas. See kehtib KWG § 25a lõike 2 kohaselt ka laiendatud tegevusvaldkondadele (näiteks rahaveoteenuse pakkuja poolt rahaautomaatide täitmine). Puudub kohustus ettevõtteülese kriisi puhuks hädaabi plaan valmis panna, et aidata kaasa kogu sularaha liikumise säilitamisele või taastamisele.

Saksamaa Riigipank hoolitseb Saksamaa Riigipanga seaduse § 3 kohaselt pangamaksete liikumise eest Saksamaal. Riigipank on kohustatud varustama vajaliku või tasu eest tarnitud rahaga oma 35 piirkondlikku lüli. Selleks hoiab riigipank kõigi oma kontoomanike (rahandusasutused, ametivõimud, makseteenuse osutajad) jaoks alles mis tahes vormis sularahareserve. Lisaks on Eurosüsteemi tasemel

olemas strateegiline sularahapangandus.

Saksamaa riigipank on sularahaga varustamise valdkonnas koostanud oma hoone jaoks suuremahulised riskiabimeetmed, kriisijuhtimise plaanid ja *Business-Continuity*-kavad. Need kavad hõlmavad eelkõige *ad-hoc*-meetmeid lühikeste kriiside puhul (üks kuni viis päeva) ja moodustavad seeläbi pikemate kriiside puhul meetmete võtmisele eelneva aja.

Riigipank ei suuda ise kogu riigis elanikkonda sularahaga varustada (näiteks oleks praegused riigipanga 35 filiaali selleks täiesti ebapiisavad võrreldes sularahautomaatidega, mida on umbes 50 000, ja pangakontoriga, mida on 30 000; puudub võimalus teha üksikute kodanikega tasaarveldusi või neile kohustusi panna). Seepärast on toimiv logistikataristu (mis ei kuulu riigipanga mõjualasse ning hõlmab rahandusasutusi ja rahaveoteenuse pakkujaid) hädavajalik elanikkonna nõuetekohaseks varustamiseks sularahaga.

Elanikkonnale sularaha jaotamisega tegelevad rahandusasutused, mis kasutavad sularaha vedamiseks rahaveoteenuse pakkujate teenuseid. Automaatika tugevdamisega (näiteks automaatsed kassaautomaadid pangafiliaalides või sularahautomaadid) saab väljamaksevõimalusi kriisiolukorras mõjutada. Rahandusasutustele ja rahaveoteenuste osutajatele IT-valdkonna kättesaadavuse ja elektrivarustuse tagamine on seepärast hädavajalik. Kehtivad jaos 7.2 kirjeldatud nõuded.

Selle taustal on vaja üldisesse kriisiabisse kaasata kõik sularaharingluse (pangandus- ja rahaveoteenuse osutaja) eraõiguslikud osalejad ning koostada nende sularaha pakkumise ja vastuvõtmise osas kaasabi osutamise kohustuste kohta kõikehõlmav kontseptsioon.

7.8 Jäätmekäitlus

Selleks, et kaitsta elanikkonda ebakohase jäätmekäitluse ohtude eest (haigestumised, vigastused, tulekahjud jmt), sätestab mahukas õigussüsteem töökorraldused, tehnilised ja rahalised kohustused ning jäätmete käitlemise ja jäätmete vältimisega seonduvad kohustused, sealhulgas õigusaktides ja karistusõiguses sätestatud asjaomased karistusmeetmed.

Jäätmekäitluse häirete ja peatumise vältimist on kirjeldatud jao 7.2 üldnõuetes.

7.9 Heitveekäitlus

Heitvete äravool ja töötlemine terviseohtude vältimiseks on riigi kohustus üldhuviteenuste raames ning see on vee tagamise seaduse § 1 lõike 4 kohaselt riigi tsiviilkaitsealane kohustus. Korraldatud heitvete kõrvaldamise huvides kogutakse heitvesi regulaarselt kanalisatsiooni ja transporditakse, töödeldakse puhastusseadmetes ja seejärel suunatakse tagasi põhjavette kui pinnasevesi või leostumise, piserdamise või niisutamise kaudu. Selle osad on vee äravool, äravedu ning ettevalmistamine ja tagasivedamine.

Vee äravool põhineb üldjuhul torustikuga ühendatud joogivee kättesaadavusel. Äravedu eeldab toimimisvõimelisi äravoolutorusid ja kanalisatsiooni, toimimiskindlate puhastusseadmete ettevalmistamist ja tsirkulatsiooni. Häirete ja peatumise vältimist on kirjeldatud jao 7.2 üldnõuetes.

Veevarustuse peatumisel äravoolu eesmärgil on lubatud elanikkonda varustada (tualetipottide loputamine loputusveega või vihmaveega jmt) madamala kvaliteediga veega (loputusvesi, vihmavesi).

7.10 Energiavarustus

Energiavaldkonda kuuluvad elektri ja gaasiga varustamine ning kütusega varustamine.

Elektrivarustuse valdkonnas töötavad riik ja liidumaad välja avariivoolu ühiskontseptsiooni, et tagada pikaajaliste ja suuremahuliste voolukatkemiste puhul elanikkonnale minimaalne varustamine ning riikliku hädaabi põhi- ja tuumikfunktsioonide säilimine ning toetada kriitilise tähtsusega taristute säilimine.

Energiamajanduse seaduse, energia tagamise seaduse ja gaasi tagamise määruse alusel hõlmab „Saksamaa Liitvabariigi gaasi käsitlev hädaolukorra kava“ varustuskriiside juhtimist gaasiga varustamise valdkonnas. Spetsiaalselt kaitse-eesmärgil ja eelkõige tsiviilelanikkonna vajaduste katteks reguleerivad gaasivarustust majanduse jätkumise seadus ja gaasi koormuse jaotamise määrus.

7.10.1 Elektri ja gaasiga varustamine

Võrguettevõtjad on kohustatud käitama võrku ohutult ning energiamajandusseaduse nõuete kohaselt. Ähvardava varustuskriisiga võitlemiseks ja selle pehmendamiseks võite sekkuda tootmispoolel voolu/gaasi sissevõttu ja hiljem ka selle väljavoolu, EnWG § 16 lõike 2 ja § 16a kohaselt on kaugtorustike ja gaasijaotusvõrkude käitajal võimalus muuta gaasi sissevõttu, gaasitransporti ja gaasi väljavoolu ning nõuda neid muudatusi. Kui on oht, et olemasolevatest tootmismahutustest enam ei piisa energia elutähtsa vajaduse katmiseks ning seda ei saa oma võrguettevõtja oma meetmetega vältida, siis tuleb ülekandevõrguettevõtjal sellest teatada riiklikule võrguagentuurile.

Riigivalitsus võib tootmisvõimuse puudumise korral õigusaktiga tuvastada EnSiG kohase kriisijuhtumi. Riiklikule võrguagentuurile kantakse seeläbi üle kohustus teha riigi koormuse jaotajana elektri tagamise määruse alusel otsuseid elutähtsa elektriga varustamise osas, näiteks väljalülitamised või elutähtsate organisatsioonide varustamine eelisjärjekorras. Gaasiga varustamise valdkonnas sisalduvad

asjaomased sätted GasSV-s. Iga tsiviilkaitseolukorra puhul reguleeritakse gaasiga varustamist WiSiG alusel GasLastV kaudu. Saksamaa majanduse ja energia ministerium tegutseb sel juhul riigi koormuse jaotajana ja liidumaade kõrgemad majandusetegevuse asutused kui piirkondlikud koormuse jaotajad. Liidumaa õiguse kaudu saab kõrgematele ja madalamatele haldusasutustele ning kohalikele omavalitsustele kui rühma, piirkondliku ja valdkonna koormuse jaotajale kanda üle koormuse jaotamise kohustused. Koormuse jaotajad võivad teha otsuseid ettevõtete ja kasutajate osas, et kõrvaldada või takistada avalikule gaasivarustusele tekkinud ohtu või et vähendada varustushäire mõjusid.

Iseäranis kaitstavad rajatised (näiteks haiglad) on tavaliselt varustatud tagavarageneraatoritega, et oleks võimalik avalikust võrgust sõltumatult ennast iseseisvalt elektriga varustada kindla aja jooksul (24 tundi). See hõlmab siiski ülekaalukalt haiglate intensiivmeditsiini valdkondi selliselt, et töö või meditsiiniabi üldse ei saa jätkuda täies mahus. Täiendavate abimeetmete vajalikkust tuleb kontrollida haiglate häire- ja rakenduskavadest jagude 6.8.2 ja 6.9.6 kohaselt.

Elanikkonnale tuleb anda suutlikkus lühiajalistest elektrikatkestustest sobivate meetmetega jagu saada. See hõlmab asjaomaseid ettevalmistavaid meetmeid, eelkõige näiteks

- soojade tekkide ja riietuse olemasolu;

- kaminat/ahjude jaoks söe, briketi ja küttepuid varud;
- küünalde ja taskulampide olemasolu (käsilaternad, päikeseptareidega valgustid) ning tagavaravalgustid, patareid, tikud;
- laetud akud arvutitele, mobiiltelefonidele, telefonidele;
- päikeseptareidega akude laadimise seadmete olemasolu;
- võrgust sõltumatute raadioseadmete olemasolu;
- sularahatagavarad.

7.102 Kütusega varustamine

Selleks, et tagada varustamine naftaga 90 päevaks juhul, kui nafta import peaks katkema, loodi naftavarude seadusega avalik-õiguslik juriidiline isik Naftavarude Ühendus.

Selle seadusest tulenev ülesanne on hoida nafta ja naftatoodete (bensiin, diiselkütus, kerge kütteõli ja reaktiivkütus) varusid ulatuses, mis on võrdne 90 päeva netoimpordi kogusega. Kõik ettevõtted, mis toodavad Saksamaal asjaomaseid tooteid või toovad neid Saksamaale, on kohustuslikus korras Naftavarude Ühenduse liikmed ning teevad kohustuslikus korras makseid selle finantseerimiseks. EBV kriisivarude hoidmine toimub umbes 140 erinevas asukohas.

Juhul, kui varustuses esineb häireid, siis võib kriisiabiks mõeldud varud suunata turule BMWi rakendusmäärusega, kui varustushäiret ei saa või ei saa piisavalt kiiresti tasakaalustada. Kütusetööstuse ettevõtjatel on sedasi töötlemiseks täiendav kogus toorõli või kütusetooteid, mille edasine jaotamine toimub olemasoleva logistikasüsteemi kaudu.

Varusid võib kasutada hädaolukorras abistamiseks. Nii võib Naftavarude Ühendus olla seoses kriisivarude kasutusse andmisega kohustatud tarnima kindlatele klientidele, kui see on vajalik elanikkonna varustamiseks või avalike organisatsioonide toetamiseks.

Lisaks nafta ja naftatoodete tagavarade kasutamisele saab EnSiG-i alusel ning hädaolukorras ja sõjaseisukorras WiSiG-i alusel võtta meetmeid tarbimise vähendamiseks või naftatoodete kasutamise kohta.

7.11 Mobiilsus/liikumine

Piisavate elutähtsate liiklusteenuste tagamise eesmärk on täita asjaomase pädeva asutuse abistamiskohustus või elanikkonna kaitse kohustus valdkondade vahelise ülesandena.

Liiklusteenuseid osutavad ülekaalukalt eraõiguslikud ettevõtjad (transpordiettevõtjad). Nemad on tavaliselt ka kriisiolukorras lepinguliselt kohustatud teenuseid osutama. Kui transporditeenuste vajadust ei saa, ei saa õigeaegselt või ilma ebamõistlike kulutusteta katta, siis on erandlik võimalus transpordiettevõtjat muude lepinguliste kohustustega koomata, et osutada kindlaid teenuseid. See on suunatud VerKLG kehtivas redaktsioonis nõuetele.

Kohustamisvõimalused hõlmavad maanteeliikluse, raudteeliikluse, õhuliikluse, siseveekogude transpordi ja meretranspordi ettevõtteid. Kõigi valdkondade jaoks on määratud kohustavad asutused, millel on volitused kohustada oma otsusega transpordiettevõtjaid osutama konkreetseid transporditeenuseid. Nõudeid esitavad asutused on samuti seadusega sätestatud. Kõik riigi kõrgema võimu esindajad, kes tegelevad tsiviilkaitse raames elanikkonna kaitse ja abistamise kohustustega, peavad vajadusel saama nõudeid esitada. Kontrollida tuleb asjaomaseid täiendusi.

Põhimõtteliselt saab ettevalmistusteks kasutada suunise sõiduki ja selle valdaja andmete kogumise, säilitamise ja edastamise kohta ning hädaolukorra eesmärgil kasutatavate eelmärkuste kohta (5. aprilli 1979. aasta veoautode kogumissuunis; seis:1. oktoober 2012) kohaseid lubatud sõidukite inventarinimekirju, mis on liigendatud sõidukite liikide ja suurusklassi ning liidumaa, piirkonnata linna ja maapiirkonna järgi.

Muud liikluse tagamiseks vajalikud meetmed (näiteks juhtimisseadised, eelisõigused, kasutuskeeld ja piirangud kindlatel teedel või teelõikudel, peale- ja mahalaadimisel kolmanda isiku asendustegevus, lennuliigutuste koordineerimine, õhuruumikontrolli meetodid) valmistatakse ette VerkSiG-i asjaomaste rakendusmääruste nõuete kohaselt.

Maanteeliikluse tagamiseks on riigil vastavalt vajadusele kasutada ZSKG § 9 kohased abisillad ja eriseadmed. Vajadus leitakse kogumikust „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“. Lisaks võetakse riiklike raudteede huvides VerkSiG § 10a koostöös VerkLG § 8 ehituslikke meetmeid, mis taristu häirete korral on vajalikud raudteetaristu taastamiseks ja põhiliseks kasutamiseks. Lisaks on Saksamaa liikluse ja digitaalse taristu ministeeriumil olemas abisillad, mobiilsed blokeerimisseadmed ja kaitstud kriisi koordineerimise asutused.

7.12 Tööstuskaupade tootmine ja jaotamine

Kaitseolukorras tööstuskaupadega varustamine toimub

- tööstuse valdkonnas teenuste tagamise ning raha ja kapitali liikumise seaduse kohaselt ning
- tööstuse valdkonnas teenuste tagamise määruse kohaselt.

Majandustegevuse säilimise seadusega reguleeritakse hädaolukorras ja sõjaseisukorras tsiviilelanikkonna ja kaitsejõudude varustamist kaupade ja teenustega.

WiSiG annab riigivalitsusele volituse anda rakendusmäärusi, mille abil peatatakse turumehhanismid, kui ohtu varustamisele ei saa kõrvaldada ega takistada, ei saa kõrvaldada ega takistada õigeaegselt või saab neid kõrvaldada ega takistada vaid ebamõistlikult suurte kulutustega.

Volitus anda rakendusmäärusi laieneb tööstuskaupade valmistamisele ja tootmisele, nende töötlemisele, viimistlemisele, ümberpaigutamisele, tarnimisele, müügile ja kasutamisele. Siia kuuluvad ka metsa- ja puidutööstuse ning toiduainete- ja põllumajandustootmise toodete viimistlemine ja kasutamine tööstuses ning nende toodete viimistlemiseks või tööstuses kasutamiseks ümberpaigutamisele ja müügile. Rakendusmäärused kehtivad ka tööstuse tootmisvahenditele ning tööstusettevõtete tegevustele ehitiste ja tehniliste seadmete mis tahes remondil ja hooldusel, tootmisel ja muutmisel.

WiSiV-ga täpsustati ja kujundati ümber 2004. aasta WiSiG. Nii saab tööstusega tegelevaid eraettevõtteid, kellel on määruse kohaldamisalas tegevuskoht, kohustada kaitse-eesmärgil eelisõigust deklareerides täitma kaupade või teenuste lepinguid enne teisi konkureerivaid lepinguid.

Selleks, et tagada majandamisel kaitse-eesmärkideks vajalik varustamine kaupadega, peavad ettevõtjad, kelle tegevusala on suunatud kaupade tarnimisele, edastama pädevale asutusele viivitamatult loetelu kaupadest, mis on otseselt tema käsutuses.

Kaupade müügil võivad pädevad asutused olemasoleva vajaduse katteks anda põhjendatud taotluse alusel välja müügitalonge.

Kontrollida on vaja, kas asjaomane seadusest tulenevat kindlate kriisiolukordade jaoks mõeldud abi on vaja osutada ka väljaspool hädaolukordi ja sõjaseisukordi.

7.13 Tööjõu vajadus

Hädaolukorras ja sõjaseisukorras tööjõuvajaduse katmise eesmärk on täita asjaomase pädeva asutuse abistamiskohustus või elanikkonna kaitse kohustus valdkondade vahelise ülesandena.

Töökoha vaba valiku põhiõigus (põhiseaduse artikkel 12) kehtib ka hädaolukorras ja sõjaseisukorras. Tööga kindlustamise seadus sätestab erandlikult riiklikud kohustamispädevused, kui ja kuivõrd on töö vajalik kaitse-eesmärgil, sealhulgas elanikkonna kaitseks, ja seda ei saa täita vabatahtlikkuse alusel. Töö tagamise seaduse kohaselt tuleb hädaolukorras ja sõjaseisukorras tagada tööjõuvajaduse katmine elutähtsates ja kaitseks vajalikes valdkondades. Seadus annab riiklikule tööagentuurile pädevuse

- piirata töölepingu poolte õigusi, lõpetada töösuhteid ja
- panna töösuhtes olevale inimesele kohustusi.

Töökohast kinnihoidmine peab vähendama tööturu kõikumisi, et asjaomased käitised ja teenistuskohad saaksid jätkuvalt oma kohustusi täita nõuetekohaselt ja harjumuspäraste töötajatega. Töösuhtesse kohustamise regulatsioonide kohaselt vabastatakse mehed ja naised oma senisest tegevusest kas töövõtja või muu töötajana ning kohustatakse tegema tööd elutähtsates ja kaitseks vajalikes valdkondades. Sealjuures on meeste kaitsekohustus seotud muu hulgas ka sõjaväekohustusega. Erinevalt meestest võib naised põhiseaduse artikli 12a lõike 4 kohaselt kohustada töösuhteks tsiviilsanitaar- ja -tervishoiutegevustes ning statsionaarsetes sõjaväelaatsarettides. Tuleb kontrollida, kui suures ulatuses on need regulatsioonid veel asjakohased.

Lisaks on põhimõtteliselt vaja kontrollida, kas asjaomane seadusest tulenevat kindlate kriisiolukordade jaoks mõeldud abi on vaja osutada ka väljaspool hädaolukordi ja sõjaseisukordi.

8 Relvajõudude toetus

Tsiviilpool toetab Saksa ja ühendatud kaitsejõude nende kaitsevalmiduse ja -suutlikkuse loomisel ja säilitamisel. Kaitsejõud määratlevad varakult oma toetusvajaduse ulatuses, mis lähtub üldisest jao 7 kohasest üldisest abistamisest.

Praegu puudub konkreetne sõjaline kaitseplaan riigikaitse tähenduses. Riigi sõjavägi täidab oma kaitsekohustust eelkõige partnerluse raames. See on tihedalt lõimitud NATO struktuuridega.

Sõjavägi on valmis reageerima tavapärasele rünnakutele liitlaste territooriumil ja eelkõige selle välispiiridel. Nendeks operatsioonideks valmisolekuks on vaja inimjõude ja vahendeid, mida saab piiridel või kus tahes liitlaste territooriumil rakendada väikse ettevalmistusega. See nõuab eelkõige piisavat toetust transpordimahtude tagamisel (õhu-, maa- ja veetransport).

Üldse peab sõjaväel olema oma kohustuste täitmiseks tugev toetus sõjaväelistelt ja tsiviilorganisatsioonidelt. Tugiteenustega tagatakse sõjaväele paiksed, ümberpaigutatavad, osaliselt liigutatavad ja mobiilsed rajatised ja elemendid.

Jaos 7 kirjeldatud abistamistegevuste kõrval on eriline toetusvajadus järgmistes valdkondades:

Kommunikatsioon: Selleks, et tagada sõjaväe juhtimiseks ja kooskõlastatud liikumiseks vajalik teabevahetus, peavad olema olemas elektroonilist teabevahetust asendama sobivad meetmed.

Teave/hoiatamine: Hoiatusteenistuste teabe edastamine ohtlike sündmuste kohta CBRN-i valdkonnas tagatakse elanikkonna kaitseks mõeldud kogu riiki hõlmava hoiatussüsteemiga.

Vabatahtlik meditsiiniteenistus: Vabatahtlike meditsiiniteenistuste tuge sõjaväele tuleb kavandada vabatahtlike meditsiiniteenistuste kavade ja ettevalmistamise raames ning tsiviil-militaarkoostööga.

Energiavarustus: Oma põhitoimevõime ja teabevahetuse tagamisel tugineb sõjavägi ka tsiviilvaldkonna üleriigiliselt kättesaadavale energiaga varustamisele, hädaolukorras ja sõjaseisukorras võib see eraõiguslikes valdkondades tuua kaasa koormust või piiranguid. WiSiG-i raames on varustamisel tagatud sõjaväele eelisseisund.

Toiduained: Kaitsejõududel on nimelt piiratud võimalused vägede rakendamiseks, kui sõjaväe eest hoolitsemisel ei ole tagatud selle jätkusuutlikkus. Lisavajadust tuleb kavades arvesse võtta ja korraldada eraõigusliku iseloomuga toiduainetetööstuse vaba turumajanduse kaudu. Kui vaba turu tingimused ei ole varustamiseks piisavad, siis tuleb vajaduse puhul võtta aluseks jao 7.4 kohane hädaolukorras toiduainetega varustamise raamistik.

Transport: Mõjupiirkonda jõudmiseks vajab sõjavägi järgmisi tsiviiltugiteenuseid:

- kaasabi tsiviil- ja militaarliikluse juhtimisel;
- liidumaa ja riigi evakuatsiooniplaanide ühendamise;
- tsiviilliiklusvahendite, -teenuste ja -rajatiste sõjaväe käsutusse andmine;
- kütuse olemasolu.

Asjaomased toetusmeetmed peavad olema valmis VerkSiG-i ja VerkLG-i raames.

Post: Sõjaväele eritähtsusega postisaadetiste kiire ja turvaline edastamine (näiteks sõjaväekohustuse taastamisel mobilisatsiooniteated ja haldusaktid) tuleb tagada posti ja telekommunikatsiooni tagamise seaduse raames.

Majutus: Pärast sõjaväekohustuse täitmise peatamise lõppemist tekib sõjaväel vajadus majutuse järele kaasorganisatsioonides ja majutusasutustes.

Remont: Liidumaade ehitusvaldkonna haldusasutuste toetus militaarseadmete remondil ja ehitusametnike toetus sõjaväelise tähtsusega tsiviilseadmete remondil peab olema ette kavandatud.

Sõjaväe tugiteenuste olemasolevad vahendid, tsiviil-militaarkoostöö ja ühisosa erinevate eraõiguslike abiorganisatsioonidega on vaja kaasata väljaõppesse ja harjutusesse.

9 **Edasiarendus**

9.1 **Põhimõttelised nõuded**

Tsiviilkaitse edasiarendus on protsess, mis nõuab käesolevas kontseptsioonis sisalduvate kaitse-eesmärkide ja suutlikkuse nõuete (kohustuslikud nõuded) pidevat võrdlemist ning olemasolevate suutlikkuste (tegelik seis) analüüsi. Selle võrdluse tulemus näitab lünki suutlikkuses, mis tuleb kõrvaldada olemasoleva täiendamise ja edasiarendamisega riigi ja liidumaade ühise vajaduspõhise arengukavaga.

See protsess on suunatud pidevale riskianalüüsile riigi, liidumaa ja kohalike omavalitsuste poolt ning nende hindamisele. Lisaks kaasneb sellega realistlike stsenaariumite väljatöötamine (võrdlevad stsenaariumid), seda kirjeldatakse ja kontrollitakse erinevate tsiviilkaitstes osalejate komplekssete ühenduskohti ja suutlikkuste alusel sündmusepõhiselt.

Üldiselt määratakse tsiviilkaitse edasiarendus suures osas järgmiste põhimõteteliste nõuetega:

- Üksikute suutlikkuste (edasi-) arenduse puhul tuleb põhiseaduse nõuete raames püüelda teiste üksiksuutlikkuste ja teiste riikliku julgeolekut kujundavate institutsioonide (politsei, sõjavägi jmt) kohustuslaste suutlikkuste koostalitlusvõime suunas. Selleks vajalikes kooskõlastusprotsessides on vaja kasutada riiklikke ja rahvusvahelisi ametlikke struktuure ja organeid.
- Kogu riigi territooriumit tuleb tagada kõrge kvalifikatsiooniga suutlikkuste kiire kättesaadavus rakenduselementide suure mobiilsusega, eesmärgipärase paigutusega ja sobiva kriisijuhtimise/juhtimissüsteemiga.
- Kõik organisatoorsed ja materiaalsed arengud peavad võimalusel vastama ressursside ja keskkonna säästmise põhimõtetele.
- Nende kontseptsioonide nõuded on tsiviilkaitse valdkonnas uurimis- ja arendusprotsessi eesmärkide ja kujundamise aluseks.

92 Viited dokumentidele ja järeelmeetmed

Käesoleva kontseptsiooni nõuded sisaldavad siduvust seeläbi, et luuakse selleks vajalikud õiguslikud alused ja olemasolevaid õiguslikke aluseid muudetakse vajalikus ulatuses. Siia hulka kuuluvad eelkõige:

- riigi elanikkonna kaitse ja katastroofiabi seadus (ZSKG);
- riikliku elanikkonna kaitse ja katastroofiabi ameti asutamise seadus (BBKG);
- tehnilise hädaabiteenistuse seadus (THWG);
- seadused, mis käsitlevad tagamist, abistamist ja teenuste osutamist, ning nende rakendusaktid;
- riigikaitse raamsuunised,
- tsiviilhäirekava,
- suunised tsiviilteavituse ja olukorra kohta kriisi- ja kaitseolukorras;
- objektide määratlemise ja objektikaitse suunised;

Lisaks täpsustatakse selle kontseptsiooni nõudeid järgmiste aluste ja dokumentidega:

- loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“;
- hädaolukorras ja sõjaseisukorras riigi ja valitsemisfunktsioonide säilitamise kontseptsioon;
- riigi kontseptsioon elanikkonna kaitseks ettenähtud täiendava varustuse kohta;
- omakaitse raamkontseptsioon;
- elanikkonna ehitusliku kaitse raamkontseptsioon;
- tuleohutuse raamkontseptsioon tsiviilehituses;
- evakuatsiooni raamkontseptsioon;
- sotsiaalabi raamkontseptsioon;
- psühhosotsiaalse kriisijuhtimise raamkontseptsioon;
- suure hulga vigastatutega õnnetuste raamkontseptsioon;
- haiglate häire- ja päästeoperatsioonide kavandamise käsiraamat;
- CBRN-kaitse (ABC-kaitse) raamkontseptsioon elanikkonna kaitstes;
- CBRN-juhtumite puhul suure hulga vigastatute ja haigestunute raamkontseptsioon
- tehnilise hädaabiteenistuse raamkontseptsioon;
- tehnilise hädaabiteenistuse jõudude ja varustuse loend;
- kultuuriväärtuste kaitse raamkontseptsioon;
- riiklik kriitilise tähtsusega taristute kaitse strateegia;
- kriitilise tähtsusega taristute käitajate riski- ja kriisijuhtimise raamkontseptsioon;
- elektrivarustuse üldkontseptsioon hädaolukorras;
- Saksamaa Liitvabariigi gaasivarustuskava hädaolukorras;
- joogiveevarustuse raamkontseptsioon;
- väljaõppe üldkontseptsioon.

Ette tuleb kehtestada järgmised järeelmeetmed:

- Valdkonnapõhiste kavandamispehioötete arendamine võttes aluseks loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“;
- standardse järelepärimise loomine liidumaa ja kohaliku omavalitsuse suutlikkuste ja elanikkonna kaitseks oluliste ohuvõimaluste kohta;

- elanikkonna jaoks CBRN-i puhul kasutatava isikliku kaitsevarustuse vajalikkuse kontrollimine;
- CBRN-i suhtes kollektiivse kaitse vajalikkuse kontrollimine.

10 Kokkuvõte

Üldsätted

- Tsiviilkaitse kavand põhinevad riigivalitsuse ohuhindamisel, mis on kirjeldatud dokumendis „2016. aasta julgeolekupoliitika ja riigikaitse tuleviku valge raamat“.
- Kehtiva hinnangu kohaselt on peamiselt oodata konfliktivormidena nn hübriidkonflikte, milles osalevad nii riiklikud kui mitteriiklikud vastased, kes kasutavad sümmeetrilisi ja mitesümmeetrilisi vahendeid; samas jääb ka võimalus, et olemasolevate võimaluste ja praeguse varustuse tõttu toimuvad tavapärased rünnakud. Kaasaegsete taristute haavatavus ja kaasaegse ühiskonna sõltuvus ressurssidest pakuvad mitmeid ründevõimalusi.
- NATO tsiviilkaitsekava strateegilised ja kontseptuaalsed nõuded tuleb kirjeldada riiklike suutlikkuste profiilis, et täita nõuetekohaselt NATO lepingu artikli 5 kohast abistamiskohustust.
- EL kontekstis tuleb tagada EL lepingu artikli 42 kohase abistamiskohustuse täitmine ning ELTL artikli 222 lõike 2 kohase solidaarsuskohustuse täitmine terrorijuhtumi või katastroofi korral.
- Tsiviilkaitsekavad ja -ettevalmistused ehitatakse võimalusel üles rahuaegse kriisiohje kavadele ja ettevalmistusele. Vältida tuleb topeltstruktuure.
- Tsiviilkaitsele on kohustus kavandada, valmistada ette ja rakendada tsiviilmeetmeid, mis on vajalikud kaitsevõime loomiseks ja säilitamiseks,

sealhulgas elanikkonna varustamiseks ja kaitseks.

- Tsiviilkaitse kohustused on
 1. riigi- ja valitsemisfunktsioonide säilitamine,
 2. elanikkonna kaitsmine kaitseolukorras ähvardavate ohtude eest (elanikkonna kaitse);
 3. elanikkonna, riigi- ja valitsemisorganite, elanikkonna kaitse ja riikliku hädaolukorras valmisoleku osas pädevate asutuste ja kaitsejõudude varustamine vajalike kaupade ja teenustega;
 4. kaitsejõudude toetamine kaitsevõime ja tegutsemisvabaduse loomisel ja säilitamisel.

Riigi- ja valitsemisfunktsioonide jätkumine

- Hädaolukorras ja sõjaseisukorras riigi- ja valitsemisfunktsioonide säilitamise kontseptsiooni alusel tuleb kontrollida ja optimeerida ametiasutuste töökorralduslikke, tehnilisi ja personalialaseid meetmeid. Kõigil tasanditel on vaja võtta kavandatud meetmeid, et tagada ümbertöötatud tsiviilhäire kavandamise suuniste ning tsiviilteavituse ja olukorra suuniste alusel riigi ja liidumaade toimevõime hädaolukorras ja sõjaseisukorras.

Elanikkonna kaitse omakaitse, vabatahtlike ja ametnike koostoimes

- Riik kasutab elanikkonna kaitse eesmärgil avaliku halduse teel juurdepääsu liidumaade abisuutlikkusele, et tagada üldine mittepoliitiline kaitse ohtude ja katastroofide suhtes, mida täiendatakse vastutasuks elanikkonna kaitsega seonduvalt.
- Täiendava varustuse puhul tuleb lähtuda vajalikest suutlikkustest, mille täpne sisu tuleb täpsustada koostöös liidumaadega üksikutes raamkontseptsioonides. Erinevatest suutlikkust käsitlevatest kontseptsioonidest tuleb arendada uus kõikehõlmav elanikkonna kaitse täiendava varustuse riiklik kontseptsioon.
- Täiendav varustus moodustatakse liidumaade omaenda jõupingutuste ja ressursside baasil ning selle puhul võetakse arvesse teavet liidumaade

katastroofiabi võimaluste kohta ja elanikkonna kaitseks oluliste ohtude võimaluste kohta. Selle teabe saamiseks esitatakse regulaarseid järelepärimisi.

- Kui liidumaade suutlikkust täiendatakse täiendava varustuse andmisega, siis peavad liidumaad tagama selle eesmärgipärased kasutusvõimalused riigilt saadud varustuse paigutamisega liidumaasiseselt. Võimalusel tuleb kohapeal päästejõudude koormust tehnilise varustusega vähendada.
- Täiendava varustuse hankimine peab toimuma paindlikult. Alternatiivselt võivad liidumaad kasutada elanikkonna kaitseks tsentraliseeritud hangete ja riigile varustuse saamise asemel enda detsentraliseeritud hankeid ja nõuda riigi kohustuste täitmise raames eesmärgipäraste kulude hüvitamist. Sellele vastupidiselt peab liidumaadel olema võimalus vajadusel osaleda riigi tsentraliseeritud hangetes.
- Selleks luuakse pidevalt kaasajastatav loetelu „Riiklikud võrdlevad stsenaariumid“. Sellest lähtutakse elanikkonna kaitseks vajalike suutlikkuste ja selle osade puhul ning asjaomase ressursivajaduse suuruse kavandamisel.
- Vajalike suutlikkuste ja selle osade kohta koostatakse koostöös liidumaadega raamkontseptsioonid. Selle alusel toimub täiendava varustuse ja väljaõppe pakkumine.
- Üksikuid oskusi tuleb jooksvalt kohandada vastavalt tehnika arengule; arvesse tuleb võtta uurimistulemusi.

- Elanikkonna kaitse põhisuutlikkus on elanikkonna suutlikkus ennast ise kaitsta ja (ka vastastikku) aidata seni kui kvalifitseeritud ja reeglina riiklikult korraldatud abi jõuab kohale. Selle omavastutuse mõistliku rakendamise eeldus on asjaomased teadmised olulistest riskidest, võimalustest ja riigi suutlikkuse piiridest ning vajalik enesekaitse- ja omaabivõime.
- Avatud ühiskondlik diskursus on eeldus ühise arusaama saavutamiseks riigi pakutavate valmisoleku ja ettevalmistuse meetmete mahu ja piiride osas. See hõlmab otsust võtta teatud riske ja taluda sündmuse juhtumisel nende mõjusid.
- Riiklikult korraldatud abi tsiviil- ja katastroofiabi puhul toetub vabatahtliku tuletõrje, THW, korraldusüksuste ja kaasabi osutavate abiorganisatsioonide suutlikkusele. Asjatundjad tugevdavad süsteemi.
- THW valdkonnas tuleb muuta suutlikkust, et muuta uuesti olemasolevaid inimeste ja vara valdkondi, hädaolukorra järgset taastamistööd ja varustamist hädaolukorras ning juhtimistuge (kavandamine ja töökorraldus).

Abistamine käitajate, riigi ja omakaitse koostoimes

- Kriitilise tähtsusega taristute jooksev kaitse on elementaarne eeldus hädaolukorras valmisolekule tsiviilkaitse raames. Selleks, et tagada kogusüsteemi vastupidavus, luuakse ja suurendatakse kõigi osade vastupidavust.
- Iga käitaja peab oma pädevusalal vabatahtlikult ja omal initsiatiivil võtma endale vastutuse mõistliku julgeolekutaseme eest. Riik annab käitajatele pärast vajalikkuse hindamist konkreetset nõudnud kriitilise tähtsusega taristute vastupidavuse ja julgeoleku parandamiseks.
- Riiklik hädaolukorras valmisolek tagab hädaolukorras varustamise seni kui käitajad taastavad varustuse. Esmane eesmärk on käitajate poolt varustuse kiire taastamine. Lisaks täiendab riik liidumaade võimekust hädaolukorra järgsel taastamistöö.

- Elanikkond panustab oma hädaolukorraks valmistumise meetmetega omakaitse raames hädaolukorra teenuste vajaduse vähendamisse. Neid tuleb sobivate meetmetega selleks suunata ja abistada.

Relvajõudude toetus

- Tsiviilpool toetab Saksa ja ühendatud kaitsejõude nende kaitsevalmiduse ja -suutlikkuse loomisel ja säilitamisel. Kaitsejõud määratlevad varakult oma toetusvajaduse ulatuses, mis lähtub üldisest abistamisest.

Edasiarendus

- Tsiviilkaitse edasiarendus on protsess, mis nõuab käesolevas kontseptsioonis sisalduvate kaitse-eesmärkide ja suutlikkuse nõuete (kohustuslikud nõuded) pidevat võrdlemist ning olemasolevate suutlikkuste (tegelik seis) analüüsi.
- Käesoleva kontseptsiooni nõuded sisaldavad siduvust seeläbi, et luuakse selleks vajalikud õiguslikud alused ja olemasolevaid õiguslikke aluseid (mh ZSKG, tagamist ja abistamist käsitlevad seadused, RRGV) muudetakse vajalikus ulatuses.